

INCIPIT LIBER
TERTIVS DE MINERALI-
*bus, in quo determinatur de me-
tallis in communi.*

QVAE SIT LIBRI IN-
tentio & dicendorum ordo.

Capit. 1.

Tractatus primus qui est de
substantialibus me-
tallorum.

TEmpus autem est nunc conse-
quenter de metallorum natu-
ris inquerere post lapidum in-
vestigatam naturam, quia metallorū
generatio frequēter in ipsis lapidib⁹
tanquam lapidum substantia sit qua
si locus proprius metallicae generatio-
nis in hoc libro sicut in precedētibus
Aristot. tractatum nō vidi, nisi per

K 5 excer-

excerpta quadā, quæ diligenter qua-
 siui per diuersas mundi regiones. Di-
 cam igitur rationabiliter aut ea quæ
 à philosophis sunt tradita, aut ea quæ
 expertus sum. Exsul enim aliquādo
 factus fui, longe vadens ad loca me-
 tallica ut experiri possem, naturas
 metallorum. Hac etiā de causa quæ
 siui in alchimicis trāsmutationes me-
 tallorum ut ex his innotesceret ali-
 quatenus eorum natura & acciden-
 tia eorū propria. Est autem optimū
 genus huius inquisitionis & certissi-
 mum, quia unnc per causam vnius-
 cuiusq; rei propriam res cognoscitur,
 & de accidentibus eius minime du-
 bitatur, nec est difficile hoc cognosce-
 re sicut nec de lapidibus scientia dif-
 ficulter inuestigatur, quia cause eo-
 rum sunt manifeste, & corpora eo-
 rum nō sunt diuersa sed homogenea
 per totum, & non sicut alia corpora
 quæ ppter sui diuersitatem per ano-
 tho-

thomiam non in toto possunt inuestigari & sciri. Post lapidum autē cognitionem ponimus tractatum de metallis, quia, sicut diximus, lapis semper fere inuenitur locus generationis esse metallorum. Ego enim ipse aurū parum inuentum vidi in lapide durissimo, & aurum vidi immistū substantia lapidis, & similiter argentū ego ipse inueni immistum in lapide, et parum in alio lapide, quasi esset vena currens per lapidem distincta à substantia lapidis. Similiter autem expertus sum de ferro & ere, & stāno, et plūbo: sed hæc à substantia lapidis non vidi distincta, sed ab expertis in talib⁹ p̄ certò didici, q̄ frequēter distincta à substantia lapidis inueniuntur sicut inueniuntur auri grana inter arenas. De trāsmutatione autē horū corporum, & mutatione vnius in aliud, non est physici determinane, sed artis, quæ vocatur alchimia

Similiter autem in quibus locis & montibus hæc inueniantur, et quibus iudicijs partim est sciētia naturalis, & partim est sciētia, magica q̄ vocatur de inuētione thesaurorū. Signa ergo quibus hæc loca generationis metallorum dignoscuntur, inferius ponemus, & de alio modo inuentionis istorum magis conuitemur, eò quòd scientia illa non demonstrationibus sed quibusdam occultis & diuinis nititur expimentis. Sicut autem processimus in libro de naturis lapidum, ita procedemus & hic, primo in communi querentes quæcunque de natura metallorum videbūtur esse inquirenda, & hoc complebimus librum tertium mineralium nostrorum. In quarto enim queremus de metallis in speciali secundum omnes septem species ipsorum, & in hoc complebimus scientiam de mineralibus q̄ sunt prima homogenea mista inter corpora natura-

ra naturalia, sicut diximus in fine
meteororum. Tandem autē loque-
mur de mediorum natura, & com-
plebimus in eis totam istius scientia
de mineralibus intentionem. Non
enim dubitatū est lapidum naturam
minus distare ab elementis quam
naturam metallorum, propter quod sit
facilioris commistionis, & proxima
eorum materia videntur esse elemen-
ta à se inuicem aliquid passā, sed non
sic est in metallis, sed quemadmodū
in animalium corporibus precedere
humorum temperantiam oportet in
materia, ita ante formas metallorū
contemperantias oportet praexiste-
re sulphuris & argenti vini, & depu-
rationem istorum, & forte salis &
auripigmenti, et aluminis et quorūdā
aliorū. Hac igitur ratione potissimè
scientia lapidū metallorū preceat sciē-
tiam, & talem ordinem natura etiā
nos sequi congruum esse videtur.

De propria materia metal-
lorum Capit. 2.

Per artem, quae iam in metho-
ris tradita est, scimus quod om-
nium liquabilium prima ma-
teria est aqua, omne enim liquabile
quamdiu liquatum est, querit termin-
um alienum non quiescens inter ter-
minos proprios, hanc rationem humi-
di diximus in secundo libro perigens
os. Cum igitur omne liquabile non
ob aliam causam sit liquabile, nisi quia
humidum, quod erat ligatum in ipso
solutum est, & redactum ad actum
proprium, & virtutem: haec cognitio
quae est secundum nomen cum dicitur
humidum liquidum, ad quod per
demonstrationem dicitur liquefa-
ctum. Non enim potest esse quin om-
ne fluens & querens terminum con-
tinetis extrinsecus caussetur à cau-

una, videlicet illa, cui essentialiter & primo conuenit termino alieno & nō proprio contineri, hoc autem est humidum, sicut alibi est determinatū.

Omnia igitur liquefactibilia sunt fluenta abūdanter humido aqueo incorporato quod est ipsis. Amplius autem quaecunque congelantur à frigido ostendimus esse aquea in materia sua prima in secundo meteororum.

Non autem dubium est metallica congelari frigido aque, igitur humor erit omnium horum materia. Propter quod etiam Aristoteles peripateticorum princeps in quinto metaphysices dicit omnium liquabilium materiam esse unam que est aqua.

Scimus & his que in meteoricis probata sunt aqueum humidum esse de facili euaporatiuū. Indicant etiā experimenta alchimica quoniā si aqua vel ea q̄ simpliciter aqueam habent
humidi

humiditatem siue naturalem, & propriam siue alienā, et infusam in alembico supposito lento igne, vaporāt per modicum ignem & operationem, & distillat ex eis aqua & arida ipsa remanet. Metallica autem videmus omnia suas etiam in magnis ignibus retinere humiditates. Oportet igitur humiditates materiales metallorū nō esse simpliciter aq̄, sed aliqd passi ab elementis alijs. Si autē consideremus eas humiditates, quae difficile separantur ab his quibus sunt naturales non inuenimus aliquas nisi vinctuosas & viscosas, quia sicut in meteoris determinatum, est harum partes conueniuntur sicut cathena, & una eorum de facili euelli non potest, cū ergo etiā magna adustione de metallis humiditates eorum non euellantur ex eis oportet ipsas esse vinctuosas. Signum autem huius est omnem radicalem humiditatem in qua calor naturalis

animalium calefcit, esse vñctuosam,
quod proculdubio sapiens non prou-
deret natura nisi quia difficulter se-
parabilis est, & difficulter siccabilis.

Natura enim desiderat permanere
in esse diu, & in diuino, & ppetuo, in
specie: & ideo in alimentum caloris
vitalis huiusmodi ordinauit humi-
dum. Cum igitur similiter in calore
liquante metalla huiusmodi in sepa-
rabile videatur, humidum erit
absq; dubio humidum illud, quod est
metallorum materia vñctuosum.

Sed adhuc videmus vñctuosum in o-
leo & in omni pingui esse de facili in-
flammabile & adustiuum eorū qui-
bus cognatum est. Et videmus quod
ignis non recedit ab ipsis donec consu-
matur. sicut videmus in oleo lampa-
dis et in humido radicali ethicorum,
nihil tamen omnino tale videmus in
humido metallorum, videbitur igitur
alicui non esse forte humidū vñ-

ctuo-

Etuosum materia metallorum. Nos
 autem ad omnia huiusmodi obiecta
 excusamur per hoc quod diximus in
 quarto metheororum nostrorū, quo-
 niam videlicet duplex est vntuosita-
 tas in multis rebus, quarum una est
 quasi extrinseca subtilis valde nihil
 seculentum, vel cremabile habens
 admistum: & hac non est inflamma-
 bilis & intrinseca rei retenta in ra-
 dicibus rei, ne per ignem possit euel-
 li & potari, & nos dedimus de hoc,
 exemplum in liquore qui eliquatur
 ex vino, in quo una est vntuositas su-
 pernatans inflammabilis & facile
 abstringibilis & quasi accidentalis.
 Altera commista toti substantia liquo-
 ris ipsius non separabilis ex ipsa sub-
 stantia liquoris nisi per defectionem
 substantia, & hac nō est cremabilis:
 idem etiam est in omnibus que pro-
 fert natura. Signum autem huius est
 quod videmus in arte alchimie fieri
 que

qua inter omnes artes maximè naturam imitatur, hæc enim cum vidit nullo modo meliori fieri citrinum elixir quam per sulphuri in sulphure autem vidit unctuositatem vstiuanam vehementer, ita ut omnia metalla adurat & adurendo denigret, super que liquefacta projicitur, precipit lauari acutis loturis & decoq sulphur ita diu, donec ab ipso decocto aqua non citrina egrediatur, & sublimari loturas has donec tota unctuositas, ab eo cremabilis egrediatur, eò quòd tunc tantum subtile unctuosum manet quod sustinet ignem & non crematur ab igne. Oportet igitur simile unctuosum humidum abundare in metallorum materijs, que à natura producuntur, & hoc esse causam ductibilitatis, & liquabilitatis eorum, & hoc expresse dicunt auct. Auicenna, & Hermes, & multi alij peritissimi in naturis metallorū

Ad:

*A*dhuc autem in omnibus metallorū
 generibus videmus & liquefacta nō
 reddunt humida infundendo ea, su-
 per quæ funduntur, neque quiescunt
 in superficie vna, neque omnino dila-
 tatur in ipsa, sicut videmus fere om-
 ne humidum aqueum vinctuosum, si-
 cut aquam, vinum, ceruisiam, oleū,
 omnia enim hæc superfusa super lapi-
 dem, terram, vel lignum, quoniam
 planam inueniunt superficiem infun-
 dendo superficiem humefaciunt eam
 & dilatantur in ipsa: metalla autem
 liquefacta nihil horum faciunt, neq;
 adherent tangentibus neque diffun-
 duntur in toto, sed potius & constat
 secundum aliquid & defluunt secun-
 dum aliquid. Oportet igitur quod hu-
 midum subtile vinctuosum non sit so-
 lum materia eorum, sed perfecte mi-
 stum cum terri stri subtili, quod non
 sinit ipsum adherere tangenti neq; in
 toto defluere, sed quasi per globulos

sonstare, eò quòd ubique in ipso ter-
restre subtile apprehendit & quasi
glutiendo tenet humidum, & termi-
nat ipsum ad hoc, quod sinit ipsum
adherere alij quam sibi, & humidũ
ubique sit extra se, ipsum educit sic-
cũ terreũ, q̄ fluit et currit in sup̄ficia
plana, si enim esset non ubique prote-
ctum ab humido siccum terreum, p̄-
fecto in igne liquante combureretur
& efficeretur scabrosum, sic ut omne
siccum terrestre quod non cooperitũ
humido inuenit ignis in ferro adurit
ipsum & facit scabrosum, idem au-
tem est ferre in metallis omnib. Pa-
tet igitur primam materiam esse me-
tallorum humidum unctuosum sub-
tile, quod est incorporatum terrestri
subtili, fortiter commisto, ita quod
plurimum utriusque non tantum cũ
plurimo utriusque, sed etiam in plu-
rimo utriusque.

Corre-

Correlarium præcedentiū,
 quare lapis non producitur
 neque liquatur sicut metal-
 la. Capit. 3.

EX quo ulterius facile quæstio
 determinatur qua queri con-
 suevit quare lapis non liqua-
 tur, sed es & metallum. Adhuc au-
 tem cōminuitur calcinatur quod nō
 fit metallo omnino sed per solum ig-
 nem. Huius enim facile patet solutio,
 lapis enim terræ est magis, neque ha-
 bet humidum ubique protegēs terre
 um, neque habet humidū sic unctuo-
 sum sicut metalla, & ideo cum in ig-
 ne optico ponitur euanescit humidū
 aqueum, et lapis redigitur in cal-
 cem, & cum in lapide vicirit
 humidum, omnino est lapis commi-
 nubi-

nuibilis, cum econuerso in metallis
humidum vincat siccum & metal-
lum liquabitur. Eadem autem caus-
sa est quare lapis non est producibi-
lis maleis, sed metalla, malleleis pro-
ducuntur, profecto enim metalla ha-
bent vinctuosam humiditatem abun-
dantem fortissimè sicut ensis ligatu-
ris secum tenet partes terreas, cumq;
in ictu mallei de situ suo expellitur
pars aquea, cuius semper est cedere
tangenti, vt diximus in perigeneos &
in meteoris, violenter & inseperabi-
liter secum trahit terra, & sic conti-
nue producitur et non diuiditur pro-
pter viscositatem & optimam & for-
tissimam permistionem terrenorum
cum vinctuosis aqueis. In lapide autè
preualet siccum quod tangenti resi-
stet & non cedit in seipsum, & cum
effectus icci sit, scindi ad ictum
mallei in se cedere nõ valens disilit et
cominuitur. Terrestre autè natas &
absorp

absorptum in humido in materia me-
 tallorum est subtile valde non corrup-
 tum neque expressum in toto ab hu-
 mido sicut facit frigus extremum, sed
 potius quasi digestum pepansit & non
 coctum optesi, neque assatum optesi
 ut tradit Auerro. Est enim humidi-
 tas sibi frigida propria et non aliena,
 & ideo in ipsa decoctum & digestum
 & sibi connaturale factum, ita quod
 siccum currit & fluit cum humido,
 & humidum retinetur cum sicco ter-
 reo, sic enim in tali ceruice secundum
 Emp. capita colliguntur Germano-
 rum. Si autem esset optesi digestum,
 ut nonnulli imperiti tradunt alchimis-
 tarum, esset proculdubio intra & ex-
 tra humidum & non totum a toto
 traheretur humido, contrarium au-
 tem esset si optesi esset digestum, ut
 quidam alij preter rationem dixe-
 runt, tunc enim extra non esset appre-
 hensum ab humido, sed derelictum
 et in-

Et intrinsecum sui paucam haberet humiditatem. Huius autem signum est quoniam ea, quae non plene digesta sunt sed molissimam quandam passam aut scabrosam inueniuntur ut ferrum et aes, aut incompleta, ut plumbum, aut balbucientem habentia sunt commistionem ut stannum. Haec autem in sequentibus erunt manifesta.

De sententijs antiquorum
& de materia metallorum.

Capit. 4.

Hoc autem quod Avicenna tradidit tam in physicis quam in alchimia sua ea epistola, quae scribit ad Hazem philosophum, his, quae hic dicuntur non est contrarium. Dicit enim in utroque istorum librorum, argentum vivum et sulphur esse omnium materiam metallorum. Humidum enim de quo locuti sumus

L. mus

242 DE REBUS METAL.
nus sicut diximus terreo admistum
est materia argenti vini proxima &
substantia vinctuositatis quam de-
scripsimus, est propria & essentialis
materia sulphuris. Hermes autem
& quidam aliorum dicere videntur
metalla ex omnibus elementis consti-
tui, quod proculdubio negandum non
est, sed tamen rerum materia non de-
terminatur, ex his aliquo modo sunt
in eis, sed potius ex his que in ipsis a-
bundant. Sed præ omnibus mirabi-
lis & desiderabilis est sententia quã
quidam in alchymicis Democrito
attribuunt quod videlicet calx &
lixiuum sunt materia metallorum,
si enim calx esset materia, cum ipsa si
combusta aqua permista sibi arescie-
ret, sicut cemento, et rediret ad duri-
ciem lapidis metallum & comminui-
bile & nõ liquabile efficeretur. Am-
plius autem igne supposito proculdu-
bio metallum induraretur & non li-
quesce-

queferet sicut videmus de cemento.
 Sicut autem liximum vocat aquam
 acutam, sicut alchimici exponunt re-
 mouentem à calce sal sedinem & acre-
 dinem, que est ex combustione, sicut
 docet alchimici in loturis suis, & hac
 aqua fit materia metallorū, adhuc
 in conuenienter dictū est, quia calx
 est substantia terrestris, sed per ea-
 que in metheoricis tradita sunt sci-
 mus quod omne terrestre combustū
 contractos et constrictos habet poros,
 talis autem calx existens impedit in-
 gressum aqua ad interiora calcis, non
 ergo vnquam benè & fortiter conglu-
 tinatur, propter quod et cementum
 de facili per ignē euanescente humi-
 do farinatur & cadit de muro. Non
 ergo conueniens est dictum Democri-
 ti de materia metallorum, deceptus
 autē fuit signo non sufficienti, vidit e-
 nim q̄ elixir ad lunā meli⁹ hoc est ad
 argētū habuit radicē in qua recipi-

L 2 tur calx

calx & cerusa, & propter hoc creditur aliquid simile esse in physica materia & naturali corporum metallorum, hoc autem non est necessarium, multis enim indiget ars, quibus non indiget natura, ars autem non indiget calce & cerusa, nisi ad indurandum: hoc autem in propria materia operatur natura sola digestionē. Nos enim ostendimus in meteoris omnem digestionē, decoctionem, facere conflare, inspissare digesta et decocta: etiam prater hoc quod aliqd extrinsecus apponatur his, qua decoquuntur. Gilgil autem quidam ex Arabia Española, qua nunc Hispanis reddita est, in secretis suis probare videtur cinerem infusum esse materiam metallorum, persuadens hoc ratione debili, quoniam nos videmus quod per assationem fortem calidi et sicci cinis liquatur in vitrum, qui congelatur frigido & liquatur calido sicco sicut

meta-

metallum. Videbitur ergo quod eorum materia est una quorum enim unus est modus congelationis et unus modus liquefactionis eorum materia videtur esse una secundum naturam, sicut traditur in scientia methcororū ut dicit. Amplius autem terrestre non videmus subtiliari, & diuidi, & permisceri cum humido, nisi per maximam vim ignis subtiliantis, & diuidentis ipsum, & eleuatis ipsum in humidum ut illi permisceatur: sic autem se habet terrestre quod est incineratum in metallorum humidis, quare videtur ipsi quod cinis terrestris sit propria materia metallorum, propter hoc inquit merguntur sub aqua omnia metalla. quod non facerent, ut ait, si in ipsis abundaret humidum, unctuosum, ut dictum est. Adhuc quatenus habet unctuosam humiditatem, ut inquit Gilgil, sunt cremabilia sicut ligna, nullū autem omnino me-

246 DE REBUS METAL.
tallorum cremabile & inflammabile est, & ideo unctuosam non videtur habere humiditatem pro materia. Habent igitur cinerem terrestrem fusum humido aqueo, ut asserit. Hac autem inconuenienter et stulte dicta sunt, quoniam ipse Gilgil mechanicus & non philosophus fuit, sed de Mechanica alchimia presumes, presumpsit mentiri de physicis. Quod autem falsum dicat patet per ea que in metheoris de cinere dicta sunt, ibi enim dictum est quod per aquam infusam non clauditur, eò quod habet poros patulos ubiq; emittentes aqua humida cõceptum, si igitur cinis esset materia metallorum nunquam per aliquod humidum conglutinaretur in ipsis. Adhuc autem per operationes ignis, in cineribus videmus humidum quod distillat, per cineres effici citrinum vel rubeum, si igitur cinis esset propria materia metallorum ea

colo-

coloraret in curinū colorem vel rubeum, quod nos oculata fide probamus esse falsum. Sed tunc negamus materiam qua intrat in esse vitri, esse cinerem, sed potius humidū illud purissimum quod erat radicale & intrinsecū ei quod incineratū est: quod propter unius ignis incinerantis extrahi nō poterat sed fluit per ignem fortissimum in camino confricatum, & hoc est humidum passum à sicco vehemētissime, sicut diximus in scientia libri de lapidib⁹. hac igitur materia liquabilium & materia prima et remota una communis huiusmodi videlicet humidum. Et si aliquis dicat quod commisceri nō potest nisi diuidatur, dicendum quod his dimissis non est incineratio, sed commistio qua est commiscibiliū alteratorū unio ita quod minimum terrei est cū minimo aquei et e cōuerso, & plurimum unius cū plurimo alterius, ita tamen quod neutrum à

suis generis particulis separatur, minus
 quam enim inuenitur pars terrea se-
 parata ab alia aqua, sed ita est pluri-
 mum unius cum minimo et plurimo
 alterius, quod nequaquam, ut iam
 dixi, alterutra separantur à suis ho-
 mogeneis, & hoc Gilgil ignorauit.
 Quod autem dicit mergi metallum
 nō est: sufficiens, causa autem huius
 non est ultra modum in eis abunda-
 re, siccum terreum cinerum, sed po-
 tius quia habent terreum incorpora-
 tum humido clausis poris aërem re-
 tinentibus per humidum, & ideo om-
 nia submerguntur in aqua, nec est con-
 ueniens de humiditate unctiosa cre-
 mabilem. Quoniam nos in physicis
 ostendimus unctiōem oleagineam
 esse separatam à materia tali &
 remansisse subtilem humiditatem
 cremabilem. Hac igitur sub compen-
 dio dicta sint de materia metallo-
 rum.

De causa efficiente & generatione metallorum in communi. Capi. 5.

ADhuc autem modum loquimur de efficiente, in superficie enim considerando videtur ad omnia metalla ad speciem & complementum deducere frigiditas: per eam enim constanter congelatur, coagulo autem et constantia ipsorum videtur dare esse eisdem cum liquefactio sit ipsorum dissolutio et corruptio, cuius signum est quod in liquefactione in pluribus eorum, aut omnibus aliquid a substantia ipsorum separaretur. Nihil autem omnino deperditur de ipsis per congelationem propter quod plurimi dixerunt, solam frigiditatem congelatam, causam esse generativam in metallis. Amplius in his que vite accipiunt speciem & formam, non est ibi aliquid terminans

materiam ad formam et conuertens
 nisi calidum, videbitur ergo sic esse e-
 tiam in metallis: hæc autem maxi-
 ma videtur ex hoc q̄ metalla species
 suas retinēt, siue sint liquida, siue sint
 coagulata: si autem frigiditas daret
 speciem nō haberēt speciem nisi quan-
 do essent coagulata vel congelata: vi-
 detur ergo frigiditas non esse causa
 generationis metallorum. Adhuc au-
 tem congelatio et coagulatio sunt spe-
 cies materiales quæ multis non equi-
 uoce accidunt, quæ tamen & diuer-
 sarum sunt formarum in specie, et di-
 uerse nature, nulla autem forma sub-
 stantialis hoc modo conuenit diuersis.
 Cum autem materia omnium me-
 tallorum sit humidum quod in se ha-
 bet terreum subtile digestum quod
 cum aduritur odorem frāgrit sul-
 phuris non omnino fetidi. Sulphur
 autem non generatur nisi per calidū,
 oportet quod calidum digerent &

conuertens terreum & aqueum & permiscens ea sit causa transmutans materiam, calidum igitur erit causa generationis metallorum. Amplius autem habitum est in metheoris, quod illud quod inspissat fluidum & constare facit, est calidum digerens, constat autem quod cum causa prima horum que vocamus metalla sit aqua terreum habens admistum ali quid, facit eam constare & inspissare ad mistionem metalli, hoc autem, ut patet, calidum est ex dictis. Oportet igitur calidum esse causam generationis metallorum. Adhuc autem nos sepe in antehabitis libris ostendimus quod causa commistionis est calidum, secundum proprios enim motus elementum fugat extra aliud elementum, licet enim aqua descendat per se, tamen ascendit a terra descendit ab aqua. Cum igitur frigiditas non moueat terram in aquam ut comprehendatur et

contineatur in ea scilicet caliditas, oportet quod calidum sit causa generationis metallorum. Sed ulterius considerādo videbitur non solum calidū esse causam generationis horū, quoniam sicut in libro de generatione lapidum dictum est, absque dubio si solum calidum esset causa, cōtinuo ageret absque humidi naturalis desiccatione et terrei incineratione: nos autem videmus quod stat ad speciem et formam metalli, oportet igitur quod ipsum calidum sit sicut instrumentum directum ad finem, qui est metalli forma, & ne rectū in operatione deuiat. Adhuc autem inuenimus inuentas esse artes plurimas ut quaelibet earum ad finem ducat operationem per instrumentum factum, sic studet coqui in elixando & assando & omnes alij qui per aliam digestionem nituntur conuertere materias. Similiter igitur oportet quod sit in
 natu-

natura, que in operibus suis omni ar-
 te certior est & directior, sicut est in
 omnibus alijs, ita procul dubio virtus
 formatiua est in materia, & stellis et
 celo influxa que, ad speciem, dirigit
 calidum, digerēs materiam metalli:
 sicut enim & in alijs dictum est, cali-
 dum hoc habet rectitudinem & vir-
 tutem formalem ex intellectu mouē-
 te & efficaciam ex virtute luminis
 & calidi quod caussatur ex lumine
 stellarum, et orbis, & virtutem segro-
 gandi homogenea ab etherogeneis p
 virtutem ignis, oportet enim quod
 ibi inconuenientia cōsumantur cali-
 do ignis digerentis, cum digestio sit
 complexio a naturali & proprio calo-
 re ex contrariacensibus passionibus.
 Remotis autem his à materia, oportet
 adhuc quod materia terminetur
 & compleatur ad speciem, & hoc fa-
 cit calidum, terminans quod nullo
 modo potest habere virtutem termi-
 nandā.

nandi nisi per virtutem eius qui est terminus, est autem forma terminus: oportet igitur, quod virtus formalis dirigat & informet ipsum calidum terminans, & forma autem haec non est forma que inducitur in materia. Oportet igitur quod sit forma primi efficientis, quod dat formas in tota specie naturali. Hic autem est motor orbis formas naturales explicans per motum celi & qualitates elementorum, sicut artifex explicat formas artis securi & malleo, propter quod dicit Aristote. quod in opere natura est sicut in arte, ubi domus est ex domo et sanitas ex sanitate ea que in calidis et frigidis ex ea que est in anima medici. Hec igitur est causa generativa metallorum propria.

De forma essentiali metallorum. Capit. 6.

Forma

Forma autem essentialis in omnibus dat esse, & videtur in metallicis aliud esse à coagulatione, propter hoc quod hic, ut diximus, etiam liquefacta numerum & speciem retinent. Aurum enim liquidum & est similiter argentum & alia metalla et hoc formam precipue in metallis numeri proportionem, quidam autem, quod vitæ cõsequitur, esse dicunt. In quibusdam enim acbimicis Platoni inscribuntur numerus vel proportio numeri vocatur forma metallica quam proportionem in virtutibus posuit constituentium elementorum, eò quòd ipse omnia hæc generat proportione virtutis terræ cum cælesti. Est autem virtus terrea frigida, sicca. Virtus autem cælestis secundum narrationem .7. planetarum ut dixit. Si erga plus fuerit virtutis terræ quo ad tres virtutes ipsius quam planetarum in
im-

immiſſione luminis & nobilitatis ob-
 tinebit fuscum, & ponderoſum, et fri-
 gidum ſicut plumbum eſt. Si autem
 plus fuerit virtutis caeleſtis, minus
 autem de potentijs terra erit, fulgens
 valde incorruptioni appropinquans
 ſolidum, & quia ſoliaum ideo neces-
 ſario graue, et quo ad hoc & econuer-
 ſo dicitur proportio conſtituens auri
 ſpeciem. Adhuc autem modum eti-
 am alia dicit formari propter quod
 etiam 7 genera metallorum. 7. pla-
 netarum nominibus vocauerunt, di-
 centes Saturnum plumbum, Iouem
 autem ſtannum, Martem autem fer-
 rum, & Solem aurum, Venerem aſ-
 Mercurium vero argentum viuum,
 & Lunam argentum, aſſerentes quod
 hoc propter diuerſos numeros ſuae co-
 poſitionis complexionem acquirunt.
 7 planetarum. Hermes autem hu-
 iuſmodi auctor videtur eſſe ſententia,
 licet Plato poſtea fuerit hunc, in opi-
 nione:

nione, imitatus. Hoc autem ab his alchimici videntur accepisse, asserentes lapides pretiosos stellarū & imaginum habere virtutem. 7. autem genera metallorum formas habere secundum. 7. planetas inferiorum orbium, & sic virtutes calorum primo in terra resultare & quasi stellas secundas facere. In testimonium autē huius assertionis inducunt, quod & verum est, quod orbis mouet terram, et hanc esse causam diuersitatis figurarum in generatis in terra. & multitudine, que generatur in eadem potius quam in alio elemento. Hanc opinionem pater Hermes Trimegestus approbare videtur, qui dicit terram esse matrem metallorum, & celum patrem & impregnari terram ab hoc in montibus campestribus & planis & in aquis & ceteris omnibus locis. Nos autem hanc opinionem sic intelligimus, quod proportio principiorum

vir-

virtutum, videlicet agentium & patientium sit dispositio ad formam substantialem, sicut & in omnibus alijs: & quod forma est quam dant primaformalia & agentia principia que prima sunt agentia, tanquam virtus formativa in materia, sicut nos diximus in scientia lapidum. Quod autem genera metallorum sint magis attributa planetis quam alijs stellis, ideo dicitur, est quia cum lapides sint stabilis esse, et forme coagulationis attribuuntur stellis fixis & imaginibus stellarum fixarum, que perpetuo suos retinent situs, & figuras sicut autem voco non illum qui est positio stelle in loco orbis quia illum mutat omnis stella, sed potius quoniam habet in imagine ad aliam, stellam, sicut verbi gratia quod in una linea secundum equalem in omni tempore distantiam inveniuntur due stelle lucide que sunt in cornu arietis, cum ea que
 voca-

vocatur genu Persei, et sit de alijs stellis, quia aliter imagines cali corrumpentur, sic inveniuntur in vna dispositione & figura lapidis quam diu sunt, sed metalla quasi erraticum habent motū, modo liquida et modo coagulata, et cum liquidū sit materia eorum et liquidum sit errantis motus, videbitur in genere conuenire in planetis, & virtutes planetarum influere elementorum virtutibus, dare speciem: & hac virtutes sic causare & influxa formant ad speciem, & conueniunt cum formis metallorum, sicut formatiua, quæ est in semine animalium cōuenit in substantia cum forma quæ inducitur per generationē, et sicut forma artis cōuenit cū artificiato, et hoc modo verū est quod dicunt Platonici, hoc enim modo prima causa fecit sementē formarū et specierum omnium, et tradidit eam stellis fixis & Planetis exsequēdā, ut dicitur in Thimo. Et hæc etiā est causa quare iuxta

planetarum numerum & proprietates
 res species metallorum accipiuntur.
 Scimus enim ex traditis in prima
 philosophia ab Aristo. quod omnis
 generatio est ex conuenientibus, licet
 non omnino conueniens sit secundum
 Ideam & formam & rationem: &
 hoc modo etiam omnis generatio equo-
 uoca ad uniuocam habet reduci.
 Quod autem Ani. dicere videtur quod
 aliquando vis terrea dat huiusmodi
 formas, & quidam attribuant hoc
 dictum false Aristo. non intelligitur
 quod vis terrea est que sit secundum
 solius terre potentias: operas est enim
 ex alijs, scimus enim quod id, quod dat
 formam conuenit cum ipsa, in tantum
 quod Aristo. dicit animam esse in se-
 mine sicut artificem in artificiato, sed
 vis terrea vocatur a philosopho vis
 terra in loco generationis metallorum.
 Hec autem habet in se virtutes cale-
 stes per modum, quem diximus, licet
 enim.

enim forte concedendum videretur
quod vis terra qua est frigida & sic-
co operans, alio modo inspissaret hu-
midum ingrassando ipsum ad na-
turā & conformitatem terra, tamē
nullo modo potest siccum et frigidum
dici causa fortis & tenacis permi-
sionis qualē nouimus esse in metallo-
rum materijs. Adhuc autem vis ter-
rae hoc modo dicta non conuenit, nisi
cum specie & forma terra, non igitur
daret illam formam qua est elemen-
ti, eò quòd iam cōstitit, & supponitur
omnem generationem esse ex conue-
nienti etiam eam qua est equiuoca,
sicut est omnis generatio lapidum &
metallorum in quibus neque lapis ex
lapide, neque metallum ex metallo
unquam generatur: & si hoc dicatur
quod unus solus lapis concipit alium,
tamen non intelligitur quod de parte
sui seminis generetur, sed potius de
alia materia quacunque sit illa, nisi
forte

forte sit medium inter lapidem & plantam, sicut multa media inter plantam & animal inveniuntur sicut Spongia & Stincus & huiusmodi.

De opinione Calisteus dicit
tis esse formam tantūnam.

Capit. 7.

EXperimenta autem alchimi-
corum graues duas nobis hic
ingerunt dubitationes. Vi-
dentur enim illi dicere quod sola au-
ri species est forma metallorum, &
omne metallum aliud esse incomple-
tum. Adhuc & in via esse ad auri
speciem sicut res incompleta quae est
in via ad perfectionem, propter quod
dicunt egra esse metalla quae in mate-
riam non habent formam auri, &
studuerunt ad medicinam quam e-
lixir vocant per quam egritudines
me-

metallorum in commistione, & commistis materia metallorū remouent, & sic dicunt se educere illam formā auri & speciem, & ad hoc inueniūt multos modos & diuersos quibus illud ellix componitur & temperatur ut penetret & adurat, & in igne maneat & coloret & afferat consolidationem, & pondus. Oportet igitur hic nos querere de his. Si enim est verum quod hic dicunt absque dubio non erit nisi una species metallorum, & alia sunt molin sim passā ab illo, et sicut abortiuus fetus naturæ qui speciei figuram propriam nondum acceperunt. Secundum hoc etiam si & hoc verum & probatum inuenitur, non oportet non laborare ad hoc, utrum species in alchimicis permutetur vel remaneant, eò quòd secundum hoc nullas prorsus habent species nisi solius auri q̄ alchimia nō permutat.

Cale-

Celestes enim precipuus in hac sententia dicit alchimiam esse scientiã qua inferioribus metallis nobilitatẽ attribuit superiorum. Propter hanc debite discutiendam plurimos inspexi libros alchimicos & in uno libro libros absq; sigillo et probatione tantum expertis inuiti, & calare intentionem eorum per verba metaphorica qua nunquam fuit consueta do philosophiã. Solus autem Avicenna videtur tangere rationes, & Rasis valdè pocas ad solutionẽ dicta questionis, nos in aliquo illuminãtes. Ad hoc autem quod sola auri species sit metallorum forma, sic ratiocinatur, quoniam que eadem habent elementa proxima, & unum commisionis modum videtur esse una forma tantum, eò quod sicut dicit Plato q; secundũ meritum materiã formã dantur, et. sicut prius diximus generationem ex conuenienti, nec potest

ex eisdem & uno modo commistum pluribus secundum speciem differentiibus esse conueniens. Est autem omnium metallorum commistio ex subtili terreo et sulphureo ex radicali aqua, cuius olium septum est eo, et superflua humiditas aquea sicut constat ex predictis. Videtur ergo una tantum esse species istius respondens per conuenientiam. Amplius expertum est quod per elixir as redit ad argentum, & plumbum ad aurum, & similiter ferrum ad argentum. Videtur ergo quod sint in materia idem, & per consequens habere formam unam, quae est sicut complens materialia precedentia. Amplius eorum non videtur esse differentia nisi in accidentibus scilicet colore sapore, & pondere, & raritate, & densitate, quae omnia non accidunt nisi materiae. Ex his igitur & huiusmodi opinionem acceperunt dicentes metallorum speciem esse unicam & andem

et materiales infirmitates esse plures. His autem contrarium esse videtur quia materia nulla ratione est in aliqua rerum naturalium permanente in natura, nisi sit completa p substantialem formam. Videmus autem argentum permanere & stannum, & similiter alia metalla, videbuntur igitur esse completa p substantiales formas. Amplius quorum proprietates, et passiones sunt diuersae corū substantiam diuersam esse necesse est, passiones autem metallorum in colore, & odore et sonoritate, sunt omnino diuersae. Non enim potest dici haec accidentia esse cōmuniter accidentia, cū omnibus unius naturae metallis semper & ubique conueniant: oportet igitur substantias eorum esse diuersas, & species. Amplius autem si commissio ex eisdem faceret speciem debere esse eandem, omnia quae generantur essent unius & eiusdem specie, quoni-

am omnia generantur ex elementis.
Patet igitur non procedere illam ra-
tionem quam induxerunt de compo-
nentibus elementa, diuerse enim pro-
portioni mistorū diuerse attribuun-
tur forme generatorum & diuerse
proportio mistorū & mistionis esse in
metallis sicut nos inferius cū in spe-
ciali loquemur de ipsis ostendemus.
De experimento autem quod indu-
cunt non sufficiens est adhibita pba-
tio, quoniā non est certum utrum in-
dicat colorem argenti, & auri, &
pōd & odorē, ppter illud q̄ additur
et penetrat in as vel plumbū, vel indu-
rat substantiam, & p̄basse debuisset
Calisthenes quod substantiā auri in-
duceret, quod si forte concederetur
quod substantia auri inducat, adhuc
nō est sufficiens probatio ad hoc quod
nō sit nisi una species metallorū, quo-
niam calcinando & sublimando &
distillando, & ceteris operationibus

quibus elixir per materiam metallorum faciunt penetrare, corrumpere potest species metallorum quae primitus infuerunt materiae metallorum, & tunc relicta materia communi, non propria metallorum, inuamine ariis potest deduci ad aliam speciem, sicut inuantur semina aratione & seminatione, et sicut inuatur natura per medicinarum industriam. Patet igitur ex hoc nullatenus cogi nos ad hoc, ut putemus unam tantum speciem esse omnium metallorum, quorum inuenimus et loca generatiua et principia, et passiones esse valde differetes: quod autem de per accidens inductum, est non satis conuenit, quia sicut iam diximus ista non sunt accidentia communiter, sed per se et indicantia differentias substantiales a quibus causantur in materia metallorum.

De opinione Hermetis &
 aliorum Philosophorū qui
 hæc metalla plures habe
 re formas determi
 nant. Cap.8.

Hermes autem & Gilgil &
 Empedocles, et fere omnes
 illius cætus alchimistarū hu
 ic oppositam multum defendere vi
 dentur, opinionem. Dicūt enim in quo
 libet metallo plures esse species & na
 turas metallorum, & aliā quidem
 esse accultam, & aliam manifestam,
 & aliam intus, & aliam extra, &
 aliam in fundo, et aliā in superficie esse
 posuerunt, sicut hi qui latentiam di
 xerunt formarum & omnia dixe
 runt esse in omnibus sicut placuit A
 naxa. Plumbum autem dicunt intus
 esse aurum, & extra plumbum, au
 rum autem econuerso, extra in super
 ficie

ficie autem, & in profundo, & intus
 esse plumbum. Eodem autem modo
 se ad inuicem habere as & argentum,
 & fere quodlibet ad quodlibet metal-
 lum, & videtur hoc esse mirabiliter
 dictum, homogeneum enim intus, &
 extra, & in occulto et in aperto, et in
 profundo & in superficie eiusdem est
 speciei, & forma: constat autem spe-
 cies Metallorum esse in homogeneorū
 generatione contentas, & sic omnino
 absurdum esse videtur quod dicunt.
 Adhuc autem illi ducunt se non vo-
 care intus, & extra et ceteras appel-
 lationes secundum situm partium in
 toto, sed secundum proprietates, &
 naturas dominantis vel non dominan-
 tis: dominans enim in se clausum oc-
 cultat illud super quod dominatur.
 Secundum hoc autem directe isti di-
 cunt sententiam. Anaxagora, omnia
 videlicet metalla esse in omnibus, &
 denominationē fieri à plus dominan-

te. Si autē hoc esset verū quod dicūt cum sciamus aurū ab igne non aduri sed plumbū p̄cipue s̄ sulphure aspergatur, deberet exuri plumbū igne apposito, et remanere aurū q̄ occultum est in ipso, et hoc fieri nos non videmus. Similiter autē argentū à plumbō defēdetur ne vratur, tūc plumbō cōsumpto deberet remanere argentum q̄ infuerat plumbō ut dicūt nisi forte infinitum dicunt esse q̄libet metallū in aliud sicut dixit Anaxag. Et ideo nullū earum in toto ab igne posse consumi, sed hoc nos im̄pbauimus in principio nostrorum physicorū. Præterea si hoc in eis verum esse cōcedatur nunq̄ per ignem tantū aduri posset de aperto q̄ liberari et manifestari posset occultū et tunc in vanū esset totum studiū alchimie. Nō ergo conuenit hoc dictū cū physicis rationibus quas in omnib. libris determinauim⁹. Forte autē hoc dicūt p̄pter vicinitatē

M 4 horū

horum metallorum quam in mate-
 rijs habent. Cum enim plumbum su-
 perfluum humidum habeat aqueum
 & aliquid habeat pinguedinis adu-
 stibilis, & terreum habeat non bene
 commissum cum aqueo, sed neq; be-
 nè depuratum conuenit aliquando p[er]
 sapientum industriam per calidum
 ignis extrahi ab ipso per euaporatio-
 nes superfluum humidum aqueum,
 & aduri in ipso totum pingue oleagi-
 neum & depurari per sublimationē
 illud quod est in ipsum terreum sul-
 phuratum, et commisceri vaporabi-
 liter in aliquo prefocando continente
 vaporem terreum cum aqueo radi-
 cali optima & formatissima commi-
 stione, & ex vi caloris conuertit hu-
 midum ad colorem citrinum, & tūc
 habere splendorem auri & coloris,
 hæc enim via artis simillima est via
 nature, ut inferius dicemus. Sed licet
 hoc sit verum tamen nō propter hoc
 dice-

dicetur aurum esse in profundo, quia dato quod hoc sit aurum quod sic effulget ex plumbo, tamen iam scimus quod ista transmutationes corrumpunt in toto plumbum. Cum igitur plumbi species nunquam simul infuit auri speciei in materia eadem, hoc autem multo magis videbitur verum quando non probatum, hoc quod sit de plumbo dicitur esse aurum hoc est forte aliquid auri simile est non aurum. eo quod sola ars non dare potest formam substantialem. Præterea alchymicum vix aut nunquam inuenimus, sicut dictum est, in toto operantem, sed potius citrino elixir colorat in auri speciem & albo elixir colorat in argenti similitudinem, studens ut color in igne remaneat, & penetret per totum metallum, sicut spiritalis substantia immissa materia medicinali, & hoc modo operationis potest induci flammæ color substantia metal-

274. DE REBUS METAL.
le remanenta, et tunc iterum non habetur quod plures species metallorum insint sibi inuicem. Hac igitur & similia sunt de quibus eliditur dictum eorum qui quamlibet metalli speciem dicunt esse in altera.

Vtrum species metallorum possint ad inuicem transmutari sicut dicunt alchimici. Cap. 9.

EX omnibus autem his indutis possumus considerare verum verum sit quod quidam Aristote. dicunt dixisse, cum secundum rei veritatem dictum sit Auicenna, quod videlicet sciant artifices alchimie species per mutari non posse, sed similia his facere possunt ut tingere rubeum citrino ut aurum videatur, & album tingere donec sit multum simile argento vel auro, vel cui voluerint

rini corpori. Ceterum autem q̄ dex-
tra specifica aliquo tollatur ingenio
non credo possibile. sed expoliatio ac-
cidentium non est impossibilis vel sal-
tem diminutio eorum. Hæc enim est
sententia Auicenne quam dicit esse
Hastan philosophi præcipui in natu-
ris et in Mathematicis, tamē Auicē.
in alchimia sua dicit q̄ cōtradictionē
eorum qui in alchimis de pmutatio-
ne metallorum contradixerūt inue-
nit, ppter quod et ipse subiungit q̄ nō
permutantur species nisi forte in pri-
mam materiam & in materiam me-
tallorū reducātur, et sic inuamine ar-
tis deducantur in speciem metalli q̄
voluerit. Sed tunc oportet nos dicere
quod alchimicorū periti operantur si-
cut periti medicorū, medici enim pe-
riti per medicinas purgatiuas purgā
materias corruptas & facile corrup-
tibilis & impediētes sanitatē q̄ est

finis intentus à medico, & postea per
 confortantia naturam iuuant, virtu-
 tem naturalem, vt digerendo sanita-
 tem naturalem inducant. Ita enim
 proculdubio sanitas effectus erit na-
 turæ effectiue, & artis organica, &
 instrumentaliter. Per omnem aut
 eundem modum dicemus operari al-
 chemicorum peritos in transmutatione
 metallorum, primo enim quidem
 purgant multum materiam argenti
 vini & sulphuris, quam in esse vide-
 mus metallis, qua purgata confortat
 virtutes materia, quæ in sunt ei ele-
 mentales & celestes ad proportionem
 mixtionis metalli quod intendunt in-
 ducere, et tunc ipsa natura operatur
 & non ars, nisi organice iuuando, &
 expediendo, vt diximus: sic verum
 aurum et verum argentum educere
 & facere videntur. Quod enim vir-
 tutes elementales & celestes faciunt
 in vasis naturalibus hoc faciunt in va-
 sis

sis artificialibus, si artificialia formā
 tur ad modum vasorum naturalium,
 & quod facit natura calido solis. &
 stellarum, hoc faciet et ars calido ig-
 nis, dummodo comperetur, sic q̄
 non excedat virtutem se mouentem
 & informantem que est in metallis,
 huic enim eam, & hac inclinatur ad
 hoc vel ad illud per artis iuuamem.
 Celestis enim virtus valde commu-
 nis est, & accepit determinationem
 per virtutes eorū que sunt subiectum
 eius in rebus commistis, hoc enim mo-
 do virtutes celestes operari videmus
 in tota natura generatorū, maximè
 in his que ex putrefactione generan-
 tur. In his enim videmus virtutes
 stellarum influxuere virtutes in id,
 ad quod convenientiam habet mate-
 ria. Alchimia autem per hunc mo-
 dum procedit, scilicet corrumpens vi-
 num a specie sua remouendo, & cum
 iuuamine eorū que in materia sunt

alterius speciem inducendo propter quod omnium operationum alchimi-
 carum melior est illa quae procedit ex
 eisdem ex quibus procedit natura. si-
 cut ex purgatione sulphuris per deco-
 ctionem & sublimationem, & ex pur-
 gatione argenti viui & bona permi-
 sione horum cum materia metalli,
 in his enim ex virtutibus horum om-
 nis metalli species inducitur, Qui au-
 tem per Alba albificant, & per citri-
 na citrinant manente specie metalli
 prioris, in materia proculdubio de-
 ceptores sunt, & verum aurum, &
 verum argentum non faciunt, et hoc
 modo fere omnes vel in toto vel in parte
 procedunt, propter quod ego experi-
 ri feci quod aurum alchimicorum
 quod ad me deuenit et similiter argen-
 tum postquam .6. vel .7. ignes sustinuit
 statim amplius ignitum consumitur
 et producit, et ad faciem quasi reuerti-
 tur. Hec igitur omnia dicta sunt de
 natura speciei metallorum in communi.

De loco generationis metallorum. Cap. 10.

Nunc autem oportet adiungere de loco generationis metallorum, eo quod locus multum operatur in metallicis, sicut et diximus cum de lapidibus loqueremur. Nos autem videmus purum aurum generari inter areas fluminum diuersarum terrarum, & in terra nostra quod tam in Rheno, quam in Alba. Scimus etiam in terra in nostra et in terra Sclauorum aurum inueniri generatum, in lapidibus duobus modis. Vno quidem modo quod videtur toti lapidi incorporatum et est apud dispositus sicut Topasion non perspicuus, vel sicut Marchasita aurea, & educitur de lapide postquam calcinatus est in molendino facto de Silicibus magnis durissimis & pignem adustis adustione vehemēti. Vidimus etiam

AURUM

aurum in lapide generatum non toti lapidi incorporatum, sed esse venam quandam que transit vel in toto vel in parte per lapidis substantiam, & hoc eruitur de lapide per fossuram & depuratur p̄ ignem. Argentum autem quattuor modis inuenimus generari, et forte pluribus generatur in terris alijs. Sed istos quattuor modos inuenim⁹ in terra theutonia: ego enim ipsum inueni in lapide, toti lapidi incorporatum quod educetur per calcinationem molendini et ignem, sicut est dictum de auro lapidi incorporato. Inueni enim ipsum in venam quādam que per lapidis substantiam p̄tendebatur & erat aliquantulum purius sed tamen aliquantulum de calce lapidis habuit admistum. Inuenitur autem in terra, ut vena quādā & purius quam aliquod inuentum in lapide, inuenitur enim in loco Theutonie qui dicitur Wriebeq quod sonat

sonat liber modos aliquando molle si
cui pulres tenaces, & est purissimum
& optimum genus argenti parum ha
bens de face valde, ac si per industriam
naturae sit depuratum. Ferrum autem
incorporatum lapibus inuenitur &
etiam in terra aquosa, inuenitur ut
granula milij, habens multum de face
& purgatur per multos ignes fortes
& calidos cogentes ipsum distillare à
substantia lapidis vel terra, quibus
inmisceratum esse videtur. Es autem
inuenitur in venis lapidis, & quod
est apud locum qui dicitur goselaria
est purissimum & optimum, & toti
substantiae lapidis incorporatum, ita
quod totus lapis est sicut Marchasita
aurea, & profundatum est meli
us ex eò quod purius. Plumbum au
tem & stannum etiam lapidibus in
corporata inueniuntur, & inuenitur
currens in eisdem locis argentum vi
uum & ex lapidibus quando igni un
tur

tur exsudat sulphur & prapicue ex
 lapidibus in quibus est as sicut in lo-
 co qui Gofelaria vocatur. Omnium
 autem horum querit physicus cog-
 noscere causam, sicut diximus in sci-
 entia lapidum, locus generat locatum
 per proprietates calique influuntur
 eis per radios stellarum, in nullo enim
 loco elementi inveniuntur radij om-
 nium stellarum, nisi in terra, ut dicit
 Ptolomeus, eò quod ipsa sit sicut insen-
 sibile centrum totius celestis spheræ,
 maxima autem virtus est radiorum
 in locum in quo ununtur omnes, & i-
 deo terram mirabilem & multarum
 rerum est productiva. Ad noticiam
 autem causarum omnium, modorum
 inductorum, sciendum quod verum
 metallum non generatur nisi ex subli-
 matione naturali talis humiditatis quale
 dictum est, & talis terrei quale di-
 ctum est superius. In loco enim ubi
 terreum & aqueum primo permis-
 cen-

centur per calorē. loci, ubiq³ mistum
est multū impurū cū puro q³ impu-
rū non pdest ad generationē metalli.
Ab illo aut loco cōcauo q³ in se habet
talem misturam virtute sumi eleua-
ti egrediuntur pori parui, vel magni,
& multi, vel pauci p naturā lapidis,
vel terre, in quibus fumus eleuatus si-
ue vapor diu ptensus in se ipsum pra-
focatur & reflectitur: & cum sit in
ipso subtilius illius materiae qua cōmi-
sta est, congelatur incanna illa & in
poris eius vaporabiliter commisce-
ur & conuertitur in metallum illius
generis cuius est ille vapor, & huius
signum est quod in omni tali vena q³
interius est, est fumosum ignobile &
si in toto lapide est incorporatū me-
tallum q³ superius est, est feculentū
& inutile, & ideo q³ intus est melius
et nobilius est. Cuius caussa pculdu-
bio est q³ incensum de materia com-
bustum & ignitum ascēdit altius &

in cineritatem per incendium est de-
 ductum & quasi in facem & in cine-
 rem, & edi hoc quasi siccum & com-
 minuebile & frangibile inuenitur.
 Id autem quod prefocatum est in te-
 rris in viscerib⁹ lapidis in se comistū
 erat vehementer & non incensum,
 & ideo terminatum est calore leui et
 lento et doctia frigiditate terra conge-
 latū. Et siq^dē in circuitu locus cōpa-
 et⁹ est nō p^osius, tunc facit vapor vi-
 am vnā vel duas, plures secundum
 quantitatem suae virtutis & suae quā-
 titatis, & secundum molliciem loci
 potuit vel non potuit p^oforare implēt
 illa vapor conuersus est in metallum,
 pretratiuū enim est vehemēter, cu-
 ius signum est quoniam quando fun-
 ditur super terram calidum metallū
 aliquod diuersis vijs penetrat in ter-
 ram, & hoc est sicut in figura vasis
 primo loco in quo recipitur materia
 sicut circulus. a. b. c. et vna vena ple-
 na metallo

alio ex vapore generato fit linea c.
d. & alia linea. a. g. & sic multis li-
neis fit generatum. Si autem tota sub-
stantia in circuitu est porosa insensi-
bilibus poris, tunc euaporat materia
in totam substantiam corporis cir-
cunstans & implet eam, & prae-
focata omnibus poris eius metallatur,
& congelatur, & efficitur tunc tota
substantia lapidis vel terrae circum-
stantis in colore sicut metallum, &
metallum tunc generatur incorpora-
tum lapidi vel materiae corporis cir-
cunstans materiam, praecipue cum
generatione metallorum est in mon-
tibus vel in aqs, eò quòd loca illa ma-
gis sunt vaporosa & magis praefocan-
tia vapores eleuatos in ipsis. Si enim
apertus esset loc⁹ exspiraret tota ma-
teria et nihil inde omnino generare-
tur. Aurū autem qđ inter arenas ge-
neratur ut grana quaedam maiora et
minora generantur ex vapore et ca-
lido

216 DE REBUS METAL.
lido subtili valdè qui inter arena-
rum materiam præfocatur & dige-
ritur & postea congelatur in aurum
purum, locus enim arenarum cali-
dus est & siccus valdè, aqua autem
ingrediens claudit poros ne exspirat
& ideo in se præfocatur & conuertit-
tur in aurum & ideo etiam tale au-
rum melius est cuius dua sunt caus-
se, una quidem, quia depuratio sul-
phuris optima est per frequentem lo-
turam, et sulphur quod in locis aquo-
sis est frequenter lauatur & depura-
tur, & hac eadem causa etiam terra
um argenti vini lauatur sepius et de-
puratur & subtiliatur. Alia autem
caussa est cõclusio pororum in fundo
aquarum & in ripis, & ideo vapor
resolutus optime in seipsum cõuoluit
tur præfocatur et digeritur nobiliter
ad substantiam auri et congelatur in
aurum. Signū autem quod locus ef-
se debeat talis dispositio ionis vt, dictū
est.

est, est quod inuenimus in operibus
alchimicorum peritorum, qui melius
naturam imitantur, quoniam cum
elixir facere volunt quod habeat co-
lorem & tincturam auri, primo qui-
dem accipiunt vas inferius amplum
quod totam recepiat materiam
sulphuris & argenti vini depurato-
rum vel aliorum que in elixir recipi-
untur. Deinde cōsiderāt quod super
istud sit vas habens collum longum
strictum, et super illius colli foramen
sit operculum ex luto in quo sit fora-
men valdè paruum & strictum, de-
inde inhumant, hoc est immergunt
fundum vasis interioris in cineribus
vel fimo & forte in fimo equi, melius
est quod vocant equiclibanum, &
tunc supponunt ignem valde lentum,
et q̄ melius faciūt hęc faciūt vasa vi-
treā, & est primi vasis dispositio sicut
figura vrinalis, & secundum stas
super

super illud et recipit totum vaporem
 qui resoluitur ex ipso, et est contactus
 vitriorum vel vasorum linitus opti-
 me luto ne aliquid per illum locum
 exspirare possit, receptum ergo vapo-
 rem dirigit sursum in collum suum
 longum quod paulatim stringitur et
 in ipso praefocari incipit & conuolui,
 illud vero quod incensum est de va-
 pore euolat fuliginosum per foramen
 strictum operculi colli, cum ergo per-
 foratur redit ad substantiam, cuius
 nam conuolutus in seipso, quod postea
 acceptum tingit quodcumque vis me-
 tallū in colore auri & forte pulchri-
 rem si fuerit nobile elixir in quo in-
 nullo errauit artifex. Horū est vaso-
 rum figura talis q̄ inferius vas sit a.
 b. c. d. superius aut vas. e. g. f. & oper-
 culum sit figura. h sic ergo etiam erit
 in natura. Et propter hoc patet quod
 omnis generatio metalli fere inueni-
 tur diffusa p̄ venas & poros que sunt
 sicus

sicut collum loci in quo vas prefocatur, & cōnoluitur. In lapidis autem substantiā & lapidosi locis hæc generatio conuenientior est, ppter loci vndiq; clausuram & soliditatem. Hæc ergo de locis generationis dicta sunt. Qualiter enim inuenitur metallum aliquādo molle, inferius melius, quā hic determinabitur. Dictum est igitur de substantialibus causis metallorum per hunc modum.

TRATATVS SE-
CVNDVS TERTII LIBRI
mineralium qui est de actioni-
bus metallorum.

De congelatione & liquo-
factione metallorum.

Capit. I.

Portet etiam & accidentia
cognoscere quæcunq; per se
accidūt metallis sicūt liqua-
N bilia

290 DE REBUS METAL.
bilia esse & ductibilia & colores ip-
sorum, & saporos, et odores, et crema-
bilia, & quaecunque talia viden-
tur per se accidere ipsis. Est autem li-
quabilitas metallorum, aliquid
habens proprium ab alijs quae liquan-
tur, alia autem quae liquantur diffu-
unt, nec remanet pars cum parte si-
cut cera & sal & huiusmodi, siue ca-
lido sicco siue frigido humido liquan-
tur. In metallis autem non recedit à
sicco humido, sed in ipso soluitur, &
cum solutū est mouetur in eo quasi ip-
sum deglutierit terreum & moue-
atur in visceribus eius. Propter quod
etiam dicit Hermes quod genitrix
metalli est terra quae portat ipsum in
ventre suo, et hac causa est quod non
adhaeret tangenti nec humefacit ip-
sum, eò, quod siccum terreum prohibet
ipsum humefacere & adherere.
Humidum autem prohibet siccum
quiescere, et sic utrunque agit in alie-
rum

rum & patitur ab altero. Cum autē metallum est in aliquo non bene commistum, eò quòd non utrunque continetur in utroque, tunc in igne aduritur terreum, et euaporat humidū, eò quòd humidum non extinguit terreū defendendo ipsum ab igne, & terreū non tenet humidum prohibens euaporationem humidi, tale metallū in liquatione sua frigidum habet multū & fetidum propter sulphuris fetorē, & scoriam & fecem relinquit plurimam propter terre ipsius adustionē. Si quod autem habet hæc pura valde & optime commista hoc non euaporat humidū in quantitate quæ sensibilis sit, nec etiā aduritur in eo terreum, et ideo fumum paucum habet non fetidum & fecem quasi nullam sicut aurum. Coagulatio autem ipsorum non est adeo differens sicut liquatio ipsorum. Coagulatio enim ipsorum est à frigida

292 DE REBUS METAL
comprimente in centro sicci, humiditas autem sit pura radicalis siue impura superflua, & siue sit benè commista siue sit male commista comprimitur vno nodo & eodem, occultata enim in centro ligatur ne intret macula sicci terrei. Idem autem de his que calido sicco nō liquefcūt, sed mollescunt sicut frigidū: mollicies enim non prouenit nisi ex solutione humiditatis quod moueri incipit intra siccum in quo continetur inuisceratum. Ea autem que Balbutientē, ut dicit Aristote. habent misturam sicut stannum, quo plus liquefcunt eo sicciora sunt et fragilliora, eò quòd volant ab ipso partes humide, & remanent sicca non benè glutinata, propter quòd frangantur citius. Vocatur autem balbutiens mistura que in aliquibus partibus mistionis rationem attingit & in quibusdam non, sed est compositio quasi minima, sicut homo balbutiens

tiens quaedam verba attingit et quaedam non. Et quia illa non ad plenum mista sunt, ideo etiam quādo liquefcunt facile euaporant, eò quòd non benè colligate partes dimitunt, & tunc humidum non protegit siccum ab incensione, & siccum non retinet humidum ab effusione et vaporatio-
 ne. Signum autē eius, quod diximus, est, quod quando plumbum, & stannum coagulata aliquādiu iacuerūt, tunc exterius quamdiu contrahunt scabrositatem erunt fusca, & forte nigra per longitudinem temporis quòd contingit absq; dubio duab⁹ de causis, quarum vna est, quia cum com-
 primitur per frigus ad interiora humidum reliquit exterius terreum, et siccum, & tunc hoc inducit fuscum colore. Secunda autem est, quia modicum humidum quod exterius est euaporat calore circumstātis aëris, & tunc iterum remanebit fuscum.

N 3 terre-

terreum colorans superficiem. Prop-
 ter quod etiam plumbum plumbo nō
 consolidatur, cū extremas utriusq;
 liquefcit ferro cādente, nisi prius du-
 ra superficies radatur et tollatur sic-
 cum terreum quod impedit cōgluti-
 nem, eò quod conglutinatio unius
 cum altero est per virtutem humidi,
 quod influit in aliud, & non per vir-
 tutem sicci quod stat in seipso. Sed
 nec conglutinatio fit nisi postq̄ rasum
 est unguatur sepo vel aliquo quodam
 pingui unctioso, quod ideo fit per ar-
 gentum vivum, quod in plumbo est
 habet humidū unctiosum sicut sepi-
 us dictum est, & ideo non adheret su-
 perficiei, nisi per aliquod habens sim-
 bolū in natura. Aes autem congluti-
 net ferrum & argentum præ alijs, cū
 liquefcit est cōglutinatum metallo-
 rum, & causa est quia argentum vi-
 num in eis bonum & subtile, & pu-
 rum et gratia humoris viscosi, qui est
 in

in illo fit conglutinatio, & cum est tale propter cognationem, et simbolium natura penetrat in ea, quæ conglutinantur & fortiter continet ea simul. Hæc igitur deliquabilitate, & coagulatione metallorū dicta sunt, quoniam in methæo. in cōmuni diximus de natura liquabilium.

**De ductibilitate metallorū.
Capit. 2°**

D*uctibilia videntur esse illa sola metalla quæ magis, & melius omnibus alijs ducuntur.*

Causa verò ductibilitatis in genere est quæ dicta est superius humidum videlicet in sicco clausum sed non omnino ligatum. Cum enim hoc soluitur per expulsionem alioris ligantis ipsum tunc tantum natat in terra quod

N 4 *etiam*

etiam ferrum & lapides in ipso nati, & non profunduntur propter impetum ebullitionis & spissitudinis humidi metallici, humidū enim quando legatum est per algorem nihilominus inest, & cum percutitur metallum etiam facit ipsum cedere circūstando, et sic cedendo p̄duceretur continue, sed in hac passione facultatem habent valdè differentem. Aurum enim præ omnibus, argentum post hoc sunt ductibilia, deinde autē cuprum multum depuratum, et post hoc ferrum, minus autem stannum & plumbum. Aurum ducitur in dilatationem maximam, ita ut pelte fiant que nentur super sericum, & ponitur in picturis. Et adhuc plus, cum enim producitur argentum & ponitur super aurum in sexta proportione ad argentum, ut si super quattuor marchas argenti ponatur sexta auri vel minus, tantum producit aurum

rum quantum producere potest totum argentum, ita quod non apparet nisi colorans argentum, & si liquantur pelte producte non apparet aurum sed argentum totum. Sed si aurum per se non super argentum producatur tunc non potest in tantum produci, quia non potest portare ictus metallorum sine perporatione, argento autem superposito defenditur ab ictibus. Causa autem profecto est subtile humidum quod apprehendit in se siccum, hoc enim humidum cedit non deserendo partem propinquam sed trahendo eam et sic continue cedendo magis et magis producit. Quae cumque autem minus producantur propter alteram duarum causarum hoc in ipsis contingit, aut enim magis grossum & non depuratum habent humidum quod non est adeo dilatabile, aut balbutientiē passa sunt misturam, in quantum producit pars deserit

partem vicinam extra quam extendit eam malleus percutiens. Propter quod etiam in alchimicorum operatione probatur error incidere, quia propter multam misturam alborum vel citrinorum corporum cum argento vivo in confectione quam elixir vocant intrat siccum super humidum, in metallis eorum, & non sunt fortiter coniuncta & permista, & ideo frequentissimè scinduntur quando producuntur metalla quae faciunt alchimici, nisi valdè imitentur naturam & opus naturae attingant, vel fere attingant sicut supra diximus. Cum enim miscentur sibi metalla sicut stannum, & aes, vel aliqua alia propter balbutientem misturam amittunt dubilitatem, & franguntur quando percutiuntur malleo, eò quòd non permista sed composita, & unum subintravit alterum colorans ipsum

tan-

*tantum. Hec igitur est causa ducti-
bilitis.*

De colore metallorum.

Capit- 3.

DE coloribus autem metallo-
rum non est difficile determi-
nare, tres enim colores inue-
niuntur in ipsis secundum plus & mi-
nus, quorum unus communis est qui
est splendidus fulgor ad modum lu-
cis incorporate in colorato corpore.
Alterum autem qui habent plura
metalla secundum plus, vel minus, & il-
lud quod est albisimum est argentum,
post autem stannum, & tertio plum-
bum & minime ferrum. Tertius ve-
ro color est citrinus vel subrubens quem
maxime habet aurum, & sub ipso cu-
prum, cupri enim color vergit ad nigrum
adustum. Supponam autem hic quod in sen-

N 6 su et sen-

sensato probatum est quod color sit
 extremitas perspicui terminati, &
 tunc in quocunq; corpore est conden-
 satum perspicuum clarum & purū,
 illud est habēs fulgorem quasi incor-
 poratum colori. Perspicuum enim
 condensum nitet & fulget, eò quòd
 densitas eius retinet lumen per quòd
 metas eius nata est recipere sicut po-
 tentia proprium recipit actum. Ni-
 tor ergo, & fulgor metallorum com-
 munitis erit ex aqueo subili termina-
 to & condensato in metallis, & quòd
 cunque metallum habet aqueum sub-
 tilius, & purius, & densius, illud est
 nitidum, & splendidum cum est,
 quia in non polito pars obumbrans
 partem parum vel multum impedit
 splendentem. Aurum autem præ om-
 nibus ista de causa fulget, & post
 hoc argētum, ferrum autem optime
 de puratum ab alchymicis dicitur
 habere in se aliquid argenti, & vici-
 num

nū esse sibi, & ideo cum politū est fulget ut speculū. Causa enim speculi est humidū benè politū et terminatum, hoc enim recipit imagines ppter ea qd est humidū, et tenet & continet propter hoc quod est terminatum, non enim sic teneret eas nisi esset incorporatum humidum & terminatum, et ideo in aère non tenentur sic imagines q̄ tamen recipiuntur in ipso, quia aër spiritalis existens talia recipit secundum esse spiritale, & non terminatum existens non congregat ea in situm & figuram debitam ad representandū, sed est quasi via per quam transeunt imagines, & non sicut terminatum esse dans imaginibus. Albus autem color in metallis causatur & humido à terrestri loco & subtili, & digesto, hoc enim albissimum ut patet in calce, hoc autem est fere in omnibus metallis, sed quaecunque metalla hoc habent terrestre lutulen-

tum et impurum vel terra adustum
 illa vel fusca sunt ut lutum vel nigra
 efficiuntur, ut combustum terrestre
 sicut apparet in fuligine. Plumbum
 igitur ad fuscum colorem semp ver-
 git, propter terrestre lutulentum non
 adustum, & stannum minus illo pro-
 pter minorem lutulentiam. Argen-
 tum autem semper nitet albedine
 propter terrestrem locum, & subti-
 lem & benè digestum. Ferrū autem
 propter terrestre in ipso adustum est
 fuliginosum, & nigrum, & hac ea-
 dem de causa semper contrahit ru-
 biginem, cuius causa nō est nisi quia
 terrestre adustum habet, quia quod
 est putredo in humidis mollibus, hoc
 in humidis mollibus est rubigo in
 ferro, epotato enim humido remāsit
 cridum siccum combustum, redit ad
 cinerem. Signum autem huius est quia
 maximè tunc contrahit rubiginem
 cum aliquod adurens projicitur sup
 ipsum

ipsum sicut est sal vel sulphur vel au-
 ri pigmentum vel aliquid huiusmodi.
 Sed argentum non vergit ad rubigi-
 nem, sed potius in colorem azar prop-
 ter multum perspicuum quod est in ipso
 quod generat ex eo colorem Saphiri-
 num qui est boni azurij, propter quod
 Hermes dux, et pater alchimie dicit
 quod si laminae argenti liniantur sale
 armoniaco, & aceto & suspendan-
 tur super alemech quod est genus va-
 sis plamine, transeunt in colorem azu-
 rij, & tunc si incinerantur laminae cum
 sulphure fiat pulvis & rotatur desu-
 per cum aceto & zeruph quod est
 herba quadam fermentabitur simul
 & complebitur azurium. Sed verum
 est quod multum adurunt argentum
 non adurunt aurum, quia terre-
 um suum et humidum suum minus sunt
 depurata, & minus comista, & ideo
 quia super argentum bulies vel calidum
 valde

valde spargatur sulphur conuertit ip-
 sum in nigredinem, eò quòd adurit
 terrestre quod in ipso est, cum autem
 coquitur in sale & cartaco, albescit,
 & depuratur profecto, quia talia ac-
 cuta condemnant terrestre & com-
 bustum separant ab ipso, & tunc re-
 siduum magis purum albius efficitur.
 Color autem citrinus in metallis caus-
 satur ex sulphurè colorante ipsum,
 calidum enim decoquens fortiter hu-
 midum terrestris admistum conuer-
 tit ipsum ad citrinum vel subrubeum
 colorem, sicut patet in scientia vrina-
 rum & in alchimicis, & in lixiuo
 rubeo vel subrubeo, et colore croceo.
 Similiter autem mel & fel in quibus
 egit calor digerens fortem actionem.
 Si igitur terreum est valde purum,
 & similiter aqueum, & calor in ipsis
 non potest ea separare ad combusti-
 onem, sed digessit et alterauit colorem
 eorum in citrinum splendidum, &

hæc

hæc est, causa coloris auri, & ideo nõ
 aduritur sulphure proiecto sup ipsũ.
 Si autem est terrestre impurum, &
 non benè commistum, tunc adurit
 ipsum calor digerens & commiscens
 & efficitur citrinum quod post mo-
 dicum tempus, declinat in ingredinẽ
 fuliginosam sicut est mare, et ideo om-
 nes imagines eree antiquæ denigran-
 tur & vasa similiter, & sulphure p-
 iecto super as calidum aduritur val-
 dè vehemèter, est enim in ipso terreũ
 adustũ, et adustibile, sicut diximus,
 et cum humido non satis permistum.
 Tanta igitur dicta sint de coloribus
 metallorum.

De saporibus & coloribus
 metallorum. Cap. 4.

DE saporibus autem ipsorum,
 & odoribus simul oportet de-
 terminare, eò quod odor se-
 quela

quela quedam sit saporis. Generaliter autem verum est de omni metallo quod propter sulphuream substantiam quam habet aliquid habet acuitatis sapor eius, quod licet minime videatur in plūbo & stanno, tamen in his probatur per illud quod aqua que diu currit vel stat in fistulis plūbeis vel stāneis efficitur intestinorū siue viscerum excoriatina. De aere autem & auro non est dubium cum illa sint calida & maximè es qd̄ est adusta substantia & ferrum secundum aliquid. Ex hoc etiam est quod odores eorum aliquid habent acuitatis. Est iterum generaliter verum omnium metallorum sapes & odores esse secundum aliquid fetidos propter eandem de qua diximus substantiam eorum sulphuream, magis tamen fetida & minus sulphuris malitia fracta est in ipsis. In auro enim minimū est fetoris, eò quòd sulphur
siuero

suum nullā prorsus habet malitiam,
 eò quòd subtile est nō habens nisi cō-
 plexionalem unctuositatem, & benè
 mistū, sicut inferius ostendemus. Tam-
 en propter similitudinem sue com-
 plexionis compactionem minus va-
 porat, & ideo etiam minus, & pane
 nihil adorat. Argentum autem ha-
 bet terreum non quidem adustum,
 sed adustibile, et ideo est magis vapo-
 ratiuum & magis odoriferum quā
 aurum, sed multo minus, quam as, &
 habet argentum incomparatione ad
 as, gustum dulcem & odorem dulcē,
 sed declinantem ad sulphureitatem
 paruum, et aurum habet dulciorem,
 sed parum immutat gustum et qua-
 si non est sensibile. Ferrum autem ha-
 bet terrestre cum sulphureo parum
 mistum, plumbum autem & stannū
 hebetes habēt valdè sapes & odo-
 res ppter multam aquositatē q̄ est in
 eis. Sed

Sed magis in metallis liquidis ex odorum vapore perp̄duntur saporēs eorum propter hoc quod sapor est sequela cōplexionis magis quam complexionantium, eò quod complexionantia aliquando omnino alios habent saporēs & odores quam ipsa cōplexionata, & ideo secundum aliqd vapor & complexio metalli vix deprehenditur odore vel sapore ipsius. Inter omnia autē metalla magis est vaporatiuum as, & post hoc ferrum, & ideo illa insciant vebementer saporēs aquarum que manant super mineras eorum, vnde aqua egrediēs de terra in qua est multum as, sicut in loco qui vocatur Goselaria in quo aqua ita efficitur amara, quod in ea nihil omnino viuit, & est amara valdè & abominabilis. Signum autem huius est quod si vinum vel alius liquor præter aquam infundatur vasi æneo, statim inscitur amaritudine

abomi-

abominabili quod vix bibi potest, aqua autē non statim inficitur, ita quod immutet saporem eius propter frigiditatem naturalem aqua, quae reprimat euaporationem. Si autē diu stet & maximè p̄funde sub terra ubi calor inclusus est & mineras eius continue facit vaporare, inficitur aqua sapore & odore. Est igitur comparatione ad omne lapidum genus sapor, & odor p̄prium metalli, quia etiam lapides quidam vaporant & odorant tamen illi veri lapides non sunt, sed sunt ex lacrymis & Gummis sicut Kakabre, & Gagates, sicut etiam diximus in libro de lapidibus. Est tamen fetidus sapor similiter, & odor fetidus metallorum, licet unum in compositione alterius dulcem vel alium habere dicatur saporem, vel odorem. Sicci autem sunt vehementer odores eorum & vapores, & ideo conferunt oculis fluentibus & nocēt valdē

310 DE REBUS METAL.
valde precordijs, cuius signum est q̄
operarij qui fodiunt metalla quando
igniunt ea obstruūt os & nares dupli
ci vel triplici filtro, ne vapore nimis
ledantur in spiritalibus, his enim
precipue nocent sicut diximus. Tan-
ta igitur de saporibus et odoribus me-
tallorum dicta sint,

De cremabilitate & incre- mabilitate metallorum.

Capit. 5.

Est autem de numero eorum
que metallis accidunt & mul-
tum iudicant substantias eorū
cremabilitas sine adustibilitas, & in-
adustibilitas quorum causas, et dif-
ferentias oportet in metallorum na-
turis agnoscere, Scimus autem quod
aqua secundum quod huiusmodi nō
est de numero cremabilium, sed poti

us quacung³ vinctuosam habent valde humiditatem permistam cum terrestri substantia. Scimus autem sulphur esse valde vinctuosum, & terrestre. Aliam autem habet magis aequam sub illa proximè natantem in partibus rei. Tertiam autem habet humiditatem radicitus infixam, & immersam partibus que terminata est ad complexionem, & ideo sola complexionalis non facile separabilis ab ipsa sine totius rei destructione. Oportet igitur & in sulphuris natura sic esse, propter quod precipiunt peritiores alchimici per loturas acutas sicut est acetum & lac acetosum & serum caprinum, & aqua ciceris, & vrina puerorum remoueri à sulphure duas proprias humiditates, & etiam per decoctionem & sublimationes plures factas in alembico, quia una illarum proculdubio ignem non sustinet, sed cremabilis existens cum

incenditur in igne concremat substan-
 tiam metalli, quare ideo non tantum
 inutilis est ad propositam sed etiam
 nocua. Secunda autem euanida est
 & euaporatur in igne, & ideo nec il-
 la aliquid confert propositio in alchi-
 micis intentionibus. Tertia autem
 radicaliter inherēs & intrinseca ma-
 net, & ideo confert proposito. Simili-
 ter autem considerandum est in ar-
 gento vino quod est secundum elemē-
 tum metallorum, illud enim quando
 est purum in terrea substantia bene
 lotum & subtile & apprehensum
 fortiter per misturam cum humido
 aqueo, & similiter humidum aquē
 non est abundans nec diminutum,
 sed equale complexionī, & viribus
 terrei quod est in ipso, tūc verumque
 defēdit alterum ab igne ut diximus
 sepius, quoniam terreum tunc tenet
 humidum & sinit ipsum euaporare,
 & humidum extinguit terreum &

non sinit ipsum incendi si autem luitu-
lentū est terreum vel abundans su-
per humidum vel diminutum ab eo
aut certe aequale, sed non fortiter ap-
prehensum in mistura, tunc incendi-
tur & cremabitur, & aduret substā-
tiam metalli. Similiter autem si hu-
midum non fuerit digestū congrua
complexioni metalli, & non bene ter-
minatū aut abundans aut diminu-
tum oportebit necessario evanescere
per euaporationem et remanere sub-
stantiam metalli siccam, et cremabi-
lem. Secundum hoc vero consideran-
dum est in cremabilibus metallorū
et est cremabile ubi aliquod istorum
inuenitur, & magis cremabile ubi
plura, & plura horum concurrunt.
Aurum ergo purum, & bonum pro-
pter utriusque conditiones optimas
sulphuris videlicet, & argenti viui
minime crematur, quæcunque cre-
mant alia metalla nō cremāt ipsum,
O sed

314 DE REBUS METAL.
sed depurant sicut sal, et later tritus
& sulphur, & arsenicum, & huius-
modi. Argentum autem post hoc
minus, eò quòd sulphur suum habet
aliquid aqueuatis sulphurea, & simi-
liter suum argentum viuum, & ideo
cum euaporat hæc aqueitas tunc de-
nigrari per adurentia primo incipit
argētum, & postea aduritur aduren-
tia, ut sunt sulphur, & argentum &
ea quæ dicta sunt, & plura, alia qui-
bus alchimici vtuntur. Aes autem
multum aduritur, quia sulphur nō ha-
bet bene retentum in aqueo argenti
viui, & terrestre nimis, & ideo de fa-
cili crematur valdè. Et vidi ego quòd
in monte æris ligna viridia ad lapidē
æris apodiata statim cremabantur,
propter abundantiam sulphuris, et pin-
guedinis egredientis de lapide æris.
Ferrum autem aduritur in rubeum
multum, eò quòd terrestre in eo supe-
rat & incenditur. Stannum, & plū-
bura

bum non benè habent à lutea pingui
 substantia emundatum argentū vi-
 uum, & similiter nimis est aquosa, et
 ideo euanescente pignem aquoso ad-
 ritur lutea substantia vinctuosa in ip-
 sis. Hec igitur de cremabilitate, et in-
 cremabilitate dicta sunt.

Quod generatio metallorū
 ad se inuicem sit circularis.

Capit 6.

His autem adijciendum est cō-
 mune omnibus metallis esse
 quod p̄pinqua est valdè ma-
 teria eorum. Scimus autē ex his qua
 in scientia perigeneos determinata
 sunt quod inter habentia symbolum
 in materia & virtutibus, et potentijs
 naturalibus facilis est transmuta-
 tio ad inuicem, propter quod, & mul-
 torum philosophorum quorum ta-

316 DE REBUS METAL.
men pater est Hermes trismegistus
qui propheta philosophorum vocatur
assertio est circulare esse metal-
lorum generationem. et ex se inuicem
sicut & circularis est generatio ele-
mentorum quod etiam mihi videtur
verissimum. Cum enim in materia
non distent remota & propinqua, si-
cut ex prioribus patet, differentia eor-
um sumuntur penes viriusque par-
tes materiae depuratas, et digestas es-
se non depuratas etiam indigestas.
Contingit autem omne impurum, &
indigestum depurari, & digeri, si pra-
ualet virtutes naturales digestionis:
contingit etiam omne digestum mo-
lissimum pati, aut commistionem indi-
gesti aut forte debilitatem caloris
terminatiui. Contingit igitur materi-
as proximas elementorum ad inui-
cem transmutari quae transmutata
necesse est ipsa ad in vicem esse trans-
mutabilia. Per hunc igitur modum
con-

contingit circularē esse ex se inuicē
metallorum generationem. Probant
autem hoc experta tam in natura o-
peribus quam in artis solertia. In na-
tura enim operibus visu proprio didi-
ci quod ab vna origine vena fluens in
quadam parte fuit aurum purum,
& in alia parte argentum habens si-
bi admistam calcem lapideam, et di-
xerunt mihi fossiores & depuratores
metallorum quod hoc frequentissi-
mē contingit, & ideo dolent se inue-
nisse aurum, quia aurum est prope
originem & tūc deficit vena. Ego au-
tem diligenter tunc examinans inue-
ni aliquod genus esse vasis in quo con-
uersa erat minera in aurum, & ali-
ud in quo conuersa erat in argentū:
vas enim quod habebat aurum fuit
lapis durissimus in genere de nume-
ro eorum lapidum ex quibus cū cha-
lybe excutitur ignis & habebat au-
rum parum, & non incorporatum,

O 2 sed

sed in concavo sui conclusum, & modicum terre combusti erat inter partes lapidis, & auri, & erat lapis apertum habens foramen ad venam argenti qua transiit per lapidem nigrum non multum durum sed terre streum, & scissum & nigrum, & erat illorum lapidum ex quibus fiunt tegula ad tegendas domos: pbatur tamen quod ex uno loco, qui erat vas materie mineralis euaporauit utrunque, & diuersitas depurationis, & digestionis diuersitate metalli secundum speciem fuerat operata. Artificum autem experimentum est quod faciunt alchimici qui vnam speciem metalli si cum natura operantur, deducunt aliam: quemadmodum dictum est. Sic igitur non est improbable circulari ex se inuicem esse generationem metallarem, & hoc solum metallum est proprium inter elementa, & commista. Sed non lateat nos quod in
 omni-

omnibus qua circulares ex se inuicē
habent generationes facilius est tran-
situs eorum qua in pluribus habent
conuenientiam, propter hoc etiam,
ex argento facilius fit aurum quam
ex alio metallo, nō enim mutari oportet
in ipso nisi colorem & pondus, &
hec de facili fiunt, compacta enim
substantia magis adheret pro certo
pondus diminuto aqueo, & aucto
bono citrino surphure consequenter
variabitur color, hic autem mod^o est
& in alijs. Tanta igitur de com-
munibus passionibus metal-
lorum dicta sunt.

O • IN

326 DE REBUS METAL.
IN QARTVM LI-
BRVM IN QVO DETERMI-
natur de metallis in speciali.

PRAEFATIO.

IAm ordo ex postulat ut de metal-
lis in speciali differamus quod fie-
ri non potuit, nisi prius eorum na-
turae rationes & accidentia determi-
narentur: à communibus enim proce-
dit speculatio usque ad elemēta par-
ticularia, sicut in principio physicorū
est determinatum. Dicentes igitur
in speciali de metallis tangemus pri-
mo de his quae quasi vniuersalia me-
tallorum sunt, sicut pater, & mater,
sicut dicunt metaphorice loquentes
auctores alchimiae, sulphur enim est
quasi pater, & argentum viuum ma-
ter, quod conuenientius dicitur, si sul-
phur dicatur esse in commistione me-
tallorum quasi substantia seminis pa-
terni

paterni & argentum viuum sicut
menstruum quod coagulatur in sub-
stantiam embrionum. De substantia
igitur, & de generatione sulphuris
notandum est quod cū liquecat ad
calidum siccum & coaguletur frigi-
do, oportet ipsum habere aquam per
ea qua determinata sunt in libro me-
theo. Cum autem sit comminubile
in puluerem quando cuditur oportet
ipsum habere substantiam terrestrem
valde, cum illud sit facile inflamma-
bile et adherēs, oportet quod habeat
substantiam unctuosam viscosam val-
de ut per unctuosam, substantiam sit
inflammabile & per viscosam sit ad-
herens flamma autem ipsius est mul-
tum fumosa quasi ad Saphirinū de-
clinantem nigredinem habens colo-
rem. Ex his igitur scimus ipsum esse
compositum quasi de quattuor sub-
stantijs aut de tribus ad minus, quo-
niam cum penetratiuum sit & atra

O s etiam

Etium ut dicit Auicen. in sua simplici medicina, oportet quod in ipso sit substantia ignis. propter quod etiam calidum & siccum in quarto gradu pronuntiatur. Cum autem sit facile inflammabile, oportet ipsum habere substantiam aëream, & cum sit liquabilis calido sicco, oportet ipsum habere substantiam humidam aquam, & cum sit comminubile & elixabile, oportet quod sit substantia terrestis, omnes autem has substantias habet, ita abunde quod in operibus, & in passionibus eius expresse, & evidenter manifestantur. Sicut autem in antehabitis diximus, oportet quod habeat humiditates tres duas extrinsecas et unam intrinsecam, et hoc hic repetere non oportet. Sed hoc observandum est quod fumus eius indicat terrestrem substantiam, que est in ipso valde ignibilis, et cremabilis, & fœtor eius indicat ipsam esse valde in-

de indigestam & non terminatam, sed potius calore corrupete esse corporis quam per digestionem completam, & hac incomplexio sui facit q̄ potest esse materia uniuersalis omnium elementorum, si enim esset completum ad complexionem vnā determinantē, tūc proculdubio nō esset conuertibile ad alia nisi prius illa tolleretur, sed nūc p̄pter sui incomplexionem, conuertibile est in omnia, sicut semina & alia ex quibus generantur res natura, & ideo sagax natura abundat in sulphure vbicunq̄ est locus generationis metallorum. Cum autem sit calidum necessario erit aperitiuum, & terminatiuum humiditatis tangētis, & cum sit cum hoc siccum erit acutum, quia calidum, & siccum est acutum, & ideo habet virtutes sigillantis, & formantis, et non recipientis, p̄pter quod, & patris, &

O 6 masculina

masculi semen ponitur à trismegisto Hermete. Sed obseruandū est quoddam calidum siccum esse coniunctū humido frigido in eadem complexione, & hac complexio est hermaphrodita, sicut in plantis apparet que ubi que impregnantur & impregnant, tale autem non est Sulphur in substantia sua, propter quod in substantia propria non generat quemadmodum neque pater, sed sicut masculus ex substantia sua generat in alio, hoc est in sanguine menstruo, ita & sulphur facit in argento viuo & in seipso non generat omnino. Est autem in colore citrinum et aliquando albidum quasi palearem habens albedinem, hoc est sicut est albedo palearum tritici, cuius causa est calidum quod est decoquens humidum & conuertens ipsum ad citrinitatem, & propter hoc videtur esse sulphur id quod resultat in visceribus terra. Cū enim terrestre

com-

commiscetur cum aqueo calore co-
quente sicut in corporibus animalis
cibus, & chimus cibi permixtus est,
& spuma illius in superficie bulliens
cōuertitur ad coloram citrinā. Ita
videtur quod sulphur sit sicut spuma
eius quod commiscetur in visceribus
terrae, & ideo citrinum, et siccum, &
calidum, & si quod est magis deco-
ctum, et magis terrestre videtur esse,
sicut subcitrinum ad albedinem pa-
learem declinans. Diuiditur autem
sulphur in vinum sulphur & fusum,
vinum autem est sicut de terra acci-
pitur, nō vinum autem fusum postq̄
est liquefactum & non differunt nisi
per accidens. Inuenitur autem forte
aliquod ad rubedinē, & forte ad ni-
gredinem declinans & hoc est prop-
ter calorem adurentem & vincentē
in ipso. In tantum igitur de natura
sulphuris determinatum sit à no-
bis.

316 DE REBUS METAL.
De natura argenti viui.
Cap. I.

Argentum autem viuum ha-
bet substantias duas princi-
pales secundum omnes phys-
cos, unam quidem aqueam, alteram
autem terram, sicut sepius dictum est,
terreum autem suum aliquid sulphu-
ris habet, licet dicant quidam aucto-
res alchimie non esse in eo nisi substan-
tiam aqueam: dicunt autem hanc a-
queam calore sulphuris inspissari, cum
tamen in se non sit nisi aqua quod om-
nino impossibile est, quia nos iam de-
terminauimus in meteoris quod a-
qua non inspissatur sola remanens nisi
frigiditate ipsam ad terram conuer-
tente, sed calore nullo modo est elixa-
bilis. Amplius autem nos scimus ex
principijs physicis quod non adherere tan-
genti conuenit aque ex subtili terreo
quod est in ipso, est autem fortissima
con-

commiffionis, ita quod si sublimetur
solum in vase vitreo cum longo collo
preparato, semper manent idem quo
tiuscunque sublimetur, et non exsic
catur, plus nec induratur nisi habeat
respiraculum per quod fugiat. Est
autem argentum viuum sicut substā
tia materialis metallorū, sicut men
struum est embrionis, ex quo virtu
te sulphuris digerentis ipsum, & adu
rentis metallorum generatur, cum
autem conuerti incipit ad speciē effi
citur glandulosum primo, & postea
constare incipit paullatim, & conuer
ti. Differentia autem argenti viui sunt
quod quoddam extractum de mine
ra sua et inuentum viuum, & quod
dam est abstractum de lapide in quo
generatum est per adustionem, sicut
extrahitur argentum vel aurum de
lapide, & secundum hoc propter acu
men dicitur esse de genere venenorū.
Est autem frigidum, & humidum

in gradu secundo & propter hoc dissoluens nervos paraliticans & perimens pediculos & lentes et huiusmodi ex pororum putredine generata. Argentum autem viuum cum Sulphure & Sale armoniaco sublimato conuertitur in puluerem rubeum splendidem, & iterumustum in igne redit ad substantiam humidam, & fluentem, & forte illud quod praefosatur in collo vasis in quo fit sublimatio quod alutet, vocatur & conuertitur in similitudine lapidis qui est in colore sicut Alabastrum quod dum postea in igne assatur redit ad argentum viuum. Sunt etiam differentiae vini argenti quae magis in metallis quam in simplici argento viuo inueniuntur, luteum & purum, & aliae quae superius enumeratae sunt. Et est mirabile de hac materia quod quotienscumque sublimatur per se solum, nunquam residet aliquid de puluere in fundo vasis

sis, & quando redit ad speciem argē-
ti vini quasi nullus defectus inueni-
tur in pondere, quod absque dubio cō-
tingit propter nimiam terrei sui cum
aque substantia permistione, sua
enim humiditas viscosa ita tenet ter-
reum quod cum vaporat totum fert
secum in collis aluteli, & ibi praefoca-
tus spiritus eius recedit in eadem spe-
cie, ad fundum vero induratur vel
variatur in colore vel pondere vel sa-
pore vel odore. Est tamen fugiens in
igne & incorporans quotienscunque
metallis permiscetur, propter quod
ab Hermetre vocatur sicut & Sul-
phur. Dicit autem Auicen. quod al-
bedo eius est ab aquositate & terrei-
tate subtili decocta cum aëre, q̄ spiri-
taliter interceptus est in comistione
ipsius. Omnia autem ista dicta sunt
ut sciatur argentum vinum non esse
nisi materiale in metallis, quod abs-
dubio mortificatur per aquas acutas

330 DE REBUS METAL.
& per naturā & per artem, et postq̄
mortificatum est cōmiscibile est cor-
poribus, & colorat ea, vi autem Sul-
phuris, vapore congelatur & deduci-
tur ad duriciam formā diuersorum
metallorum, & ex hoc quod ultra
modum imbibitur sicca & terreo re-
tinetur, ne fugeat ex corporibus qui-
bus permistum est in igne. Hęc igitur
de argento viuo dicta sunt.

De natura plumbi.

Capit. 2.

IVxta eundem modum determi-
natur de plumbo, quod minus om-
nibus alijs metallis addit sup̄ ma-
teriam argenti viui propter quod eti-
am dicit Aristo. & Auc. quod cum
fuit plumbum, proculdubio videtur
esse argentum viuum. De compositio-
ne igitur plumbi per substantiam pro-
certo

certo creditur, quod suum argentum
vium est multum respectu sui sul-
phuris, et forte sulphur parum intrat
in compositionem plumbi per substā-
tiam, sed multum per qualitatem, et
ideo decoquit ipsum calore suo, et con-
uertit ad plumbi speciem, sicut coa-
gulum paruum per substantiam coa-
gulat multum de lacte. Argentum
autem viuum plumbi, in qualitate
est non bonum sed aquosum & lutu-
lentum, & ideo igne de facili euapo-
rat aquositas, & remanet puluis ter-
restris sicut cinis, qui relinquitur ex
lutea substantia plumbi, & quia vis
sulphuris est in plumbo, ut diximus,
ideo vapor eius exsiccat argentum
vium, sicut vapor sulphuris, non e-
nim potest esse quod due substantia
eundem, & eodem modo faciant
effectum, nisi per aliquod vnum,
quod est in eis. Diximus autem
in precedentibus quare haberet
colo-

332 DE REBUS METAL.
colorem fuscum. In effectu vero plu-
bium est frigidum constrictiuum, &
specialem habet virtutem contra li-
bidinem venereorum & contra pol-
lutiones nocturnas, si ex ipso circulus
factus latitudinis duorum digitorum
ponatur circa renes et camphora per-
ungatur, sed cauendum est frigiditate
sua interius nimis stringens ma-
teriam sursum compellat ad caput
& maniam vel epilepsiam inducat,
cauendum etiam ne paralysim indu-
cat inferioribus membris, vel stupo-
rem. Hec igitur est natura plumbi
in sua commistione, & effectu. Her-
mes autem qui multum de transmu-
tationibus metallorum probauit in
alchymicis suis sicut tradidit quod si
plumbi lamina super vas cum multo
& forti aceto suspendantur, ita quod
vapor aceti continue laminas illas
tangat, vapor ille condemnabit, &
corrumpet plumbi substantiam & in
puluer

puluerem conuertet, qui colorem al-
 bum habet et cernisa vocatur. Si autē
 acetū super ipsam laminā funditur
 albescit multum et destruit versa vi-
 ce virtutem aceti. Causa autem pro-
 certo huius est, quia acetum licet sit
 hebes in substantia propter suam fri-
 giditatem, tamē est acutum in actio-
 ne. propter hoc quod est reliquiae cu-
 iusdam ignis qui euolauit ex ipso si-
 cut cinis est reliquiae ignis in lignis. Il-
 le ergo acumine penetrat in substan-
 tiam plumbi quando fuerit plumbū
 exterminatum & leuata sordicie ar-
 gentum vinum congelatum quod est
 in ipso, & facit ipsum eleuari super
 superficiem laminæ sicut grana milij,
 & tunc albescunt propter maiorem
 depurationem ipsorum. Amplius au-
 tem adhuc tradit Hermes quod plu-
 bum adustum cum eo quod adurit
 ipsum, sicut præcipue est Sulphur vel
 Arsenicum, generat sublimatum ob-
 scurum

o bscurum colorem vermilium, hoc
 est rubeum, qui sit curinus cum ex-
 pressior & fortior sit ignis. Si tamen
 illa substantia cum aceto calcinetur,
 & deficcetur reueritur albus color
 ceruse cuius transmutationis causa
 est, quia reuera habet Sulphur, &
 argentum viuum, vt diximus, in sua
 substantia compositione. Cum autem
 Sulphur aduritur, & algetur rube-
 cit, cuius signum est quod facientes
 nimium faciunt ipsum de sublimato
 ex Sulphure & argento viuo, obscu-
 rus autem est color propter lutulenti-
 am plumbi, quando autem fortior sit
 ignis, lutulentia prima cōsumitur &
 clarescit color, & cum sulphur magis
 exurit quam argentum viuum in
 igne diuturniori, remittitur rubedo
 que est ex sulphure terrestri combu-
 sto, & temperatur albedine argenti
 viui manentis, & tunc resultat color
 curinus, qui est sicut album quod
 pene-

penetrat in rubrum, & est temperas
ruborem ipsius. Sicut tamen credit
Hermes, si ignis fortior his omnibus
adhibeatur, & assentur ista in igne
fortiter tota substantia sulphuris ab-
sumitur, & vis aceti destruitur per
evaporationem, & tunc ex pulveri-
bus dictis substantia plumbi sicut pri-
us reuertetur: non tamen eiusdem
ponderis, nec eiusdem puritatis, nec
eiusdem quantitatis cuius prius fuit.
Non est autem prætereñdum, quod
sicut diximus, plumbum habet mul-
tam aquositatem, & parvam mistu-
ram, et ideo depurando metalla alia
protegit ea ab igne, sicut argentum,
& aurum proteguntur plumbo quã-
do purantur, & ideo dixerunt qui-
dam imperiũ de plumbo quod habet
congregare homogenea & separare
heterogenea. Et erroris eorũ causa
est quia coliquatum plumbum
cum

cum argento vel auro recurrit argen-
 tum simul ad unum locum & lapilli
 simul ad alium si qui insunt, & plum-
 bum simul ad unum. Errant autem
 hi, ista enim congregatio et segregatio
 non sunt ex plumbo, sed calore igni
 sicut ostendimus in quarto metho-
 rum. Nec plumbum purificat argen-
 tum per se, sed per accidens, calor e-
 nim ignis purificat per se congregan-
 do purum cum puro & segregando
 impurum sicut dictum est. Sed cum
 argentum sit humidum & ignis sic-
 cus refugeret calor ignis ab argento,
 nisi per aliquod uniretur eidem, &
 hoc est plumbum quod calefacto in
 suo humido quasi elixando digerit et
 depurat argentum, multum autem
 pondus plumbi est ex lutea substan-
 tia ipsius, & humida, cuius partes
 sunt multum propinquae licet sint mol-
 les, eò quòd in digestionem passae sunt
 ex molinisi, sicut superius determina-
 tum est.

De natura & proprietate
stanni. Capit. 3.

DE stanno autem fere, sicut de plumbo determinandum est, hoc enim valde vicinas habet species metallorum, & parum ad se invicem differetes, nisi quod stannum albius est, & purius: huius autem causa nulla potest esse nisi quam ante nos assignaverunt philosophi quod stannum argentum mundius est, quam plumbi, & forte de sulphure habet parum potius virtute sulphuris, & vapore excoctum in metalli speciem quam multa substantie sulphuris admixtionem. Balbutientem habet valde compositionem, & huius causa potest mortificatio argenti vini ex aliquo vapore dissolutio vel alia lotura aque acuta que disjungit partem eius esse. Dico autem vapores aut aquam non per quam transierit argentum vi-

P uum

num, postquam argenti vini acceperit
speciē, sed potius que intrant in ipsam
substantiam argenti vini, tale enim
aqueum iam in se fractum est parū
viscosum, & facit rigescere partes
terreas sibi admistas, et nō benè mis-
ceri, & continuare, rigidum enim, et
induratū in superficie non benè mis-
cetur alijs, & non benè continuabile
propinquo sibi coniuncto. Hec igitur
caussa existimanda est esse sue balbu-
tientis mistionis. Cum autem in se
balbutiat omnia metalla, quibus ad-
miscetur, balbutire facit, & auferit
ab eis ductibilitatem, ut dicit Her-
mes, & cum in seipso producitur cito
scinditur, & de facili. Conuenit au-
tem hoc metallum cum plumbo in
hoc, quod neutrum contrahit rubigi-
nem, sed potius ex corrumpentibus,
ex seipsis contrahunt squalorum, &
sordiciem quandam, sed plumbum
plus quam stannum. Conuenient
etiam

etiam in hoc quod neutrum est sonorum multum per se ipsum. Et causa primi quidem quia non sunt habentia aliquem humorem calidum aquuum, vel valde paucum acutum, qui corrumpat terrenum quies, in ipsis, et conuertat in rubiginem. Causa autem rubiginis non est nisi terrestris adustum. Causa autem secundi est mollicies, & humor quia percutitur molle, et humidum cedit in sui impetum, & ideo non à tota superficie expellit aërem qui, est causa sonoritatis, sicut in scientia de anima ostenditur. Magis tamen stannum quam plumbum habet sonoritatis, & quia hebetem habet sonum, ideo ea que acute sonant sicut es, argentum, et aurum, stannum temperat, & grauat sonos eorum, et ideo admiscetur eis in fusione campanorum. Quod autem dicit Hermes in chemicis quod

Stannum propter suam nimiam siccitatem corpora quibus admiscetur frangit, & ductilem materiam in eis destruit. Intelligitur eo modo quo dictum est ex acuto vapore vel lotura videlicet ipsum exsiccatas habere terrestres partes quae sunt in ipso, quia aliter falsum esset cum videmus ipsum esse mollius multis alijs metallis. Dicunt autem stannum fusum cito putrescere, & plumbum manere, & crescere sub diuo, & in terra crescere, et probabile ego iudico, quia cum experimentis conuenire videtur. Huius igitur causa est quae in caelo, et mūdo assignata est, causa enim corruptionis elementorum est quod elementa mouentur ad se inuicem, & cum non fortis est ligatura mixtionis, tunc unumquodque elementorum euadit ab altero. Iam autem dictum est male esse mixtum stannum, et ideo cum igne debilitatur, & à loco sua genera-

generatiōis remouetur, et citius alijs metallis corrumpitur. Plumbum autem grossum est valdè in substantia sua & de roribus, & puluis imbibitis humorem paulitum mineralem sicut & ad se conuertit: et ideo p̄ diurnitatem temporis incrementum capit aliquando. Inuenitur autē stannum duplex, scilicet durius, & siccus quod venit de Anglia sive Britannia, & mollius aliquantulum quod in Germania partibus abundantius inuenitur. Hec igitur de natura stanni à nobis dicta sufficiant.

De natura & complexione argenti. Cap. 4.

DE argento autem post hoc dicemus eò quod in colore secundum aliquid videtur connire dictis metallis, cum autem nos non sciamus compositi naturam, nisi

sciamus ex quibus quod & qualiter
 cōponitur oportet nos de argēti natu-
 ra inuestigare. Nos autem per ante-
 dicta iam certificati sumus quod ar-
 gentum viuum in compositionem ar-
 genti venit, quia secundum colorem
 eius coloratur, & habet aētina illius
 quando liquefcit, tunc enim non ad-
 heret tangenti nec quiescit in superfi-
 cie una, nec omnino diffunditur ut
 aqua vel oleum vel vinum vel alius
 liquor. Hac autem tria primum ar-
 gento viuo videmus inesse. Si igitur
 argento liquefacto ista conueniūt,
 oportet quod hoc sit gratia argenti
 viui quod venit in compositione sub-
 stantie ipsius. Cum autem splēdidis-
 simum sit argentum fulgens in albidis-
 ne, & bene polite, oportet quod habe-
 at rationem argenti viui multum di-
 gestū, & depurati, & per subtilissima
 commisti, & hoc enim etiam habet
 quod fœtidum sit, non est tamen fœ-
 tidū sicut alia metalla, de quibus iam

iam habitum est. Scimus autem per ea que antedicta sunt, quod tam sulphur quam argentum viuū, et quodlibet quod ex sua complexionne est humidum, et per ignem liquabile, habet tres humores, sicut & viuientia planta, & animalia, quorum quidē vnus crassus, & indigestus est et enatans, sicut pinguis sicut adeps vel oleum, & hic facit res inflammabiles. Alius autem est, sicut flegmaticus humectās rerū partes, & nō generās vel augēs. Tertius est radicalis essentialibus partibus rei imbibitus, quia ex ipso partes essentielles rerum constant, & per ipsum augetur, & nutriuntur. Argentum autem inuenimus durum, & siccum. Oportet igitur quod ab humorib⁹ duobus superfluis sit multum emendatum, & subtilitas terti⁹ facit optimam ipsius commistionem. Cum autem conflatur argentū odor sentitur sulphurat⁹

○ 4 oportet

oportet igitur de substantia et qualitate habere sulphuris, habet enim ex colore sulphuris fermentationem, & digestionem ad speciem metalli, et de substantia quidem habet parum. propter quod etiam non colorat ipsum sulphur, sed de virtute, & qualitate multum accipit à sulphure, quia calore eius consumptum est in eo humidum dupliciter de quo diximus, & terreum cum terreo subtili optime est commistum. Calor enim sulphuris et vapor, et maxime sulphuris bene mundati, & sublimati dealbat optime & digerendo subtiliat & optime, & fertissime commiscet, quando etiam à sulphuris substantia duo extranei humores artificio, & ingenio nature purgati sunt, hoc enim artificio omni arte certius, & subtilius est, & ideo certissimum tunc habet effectum. Tunc igitur habens naturam argenti vini quoniam est metallum

ex purgatissimo argento viuo colore
 depurari sulphuris ad speciem splen-
 didam deductum, & ideo necessario
 album, & fulgens, quod autem sicut
 dictum est, exsiccatū sit ostendit hoc
 quod tinnulum est sonorum valde, q̄
 nō esset si superflua infectum humidi-
 tate. Hec autem digestio dat ei poten-
 tiam ad actum quem agit, inuenitur
 enim in effectu frigidum propter ar-
 genti viui abūdantiam qua est in ip-
 so, sed propter sui humiditatem optimam
 digestionē, et subtiliationem est quod
 confricatum speciebus aliquibus vel
 etiam commistum valet speritali-
 bus, & precipue contra tremorem
 cordium. Sed admirabile est quod su-
 pra diximus quod melius in hac spe-
 cie metalli inuenitur molle sub terra
 sicut spisse pulvis, cuius p̄ certo caus-
 sa est abundantia argenti viui quod
 fuit in locis illis, & cum ex humori-
 bus terris separatus est in composi-

346 DE REBUS METAL.
tionem argenti tunc alij duo circa ip-
sum in sordicie materia remanet, &
hac albedo mollis glandulosa signifi-
cans nihil de superfluo indigesto in na-
turam argenti esse assumptum, propter
quod in igne positum statim euapo-
rat in naturale humidum dum mol-
lificatur, & constare incipit humidum
quod est de substantia argenti positum
ad aërem in frigidatum, coagulatur
& est argentum, & litargirum illius
argenti humidi præ omnibus valet
litargiris ad elixir album in alchimi-
cis, quia litargirum hoc est de humo-
re qui dispositionem habet ad argen-
tum, & est aliquid ad argentum in-
potentia, sicut adeps aliqd est alias.
Purificatur autem argentum in igne
cum plumbo, & tunc per vstionem
exhalat plumbum, & separantur sor-
des ab argento, sicut diximus superi-
us. Quod autem incorporatum lapi-
di inuenitur tunc oportet in molendi-
na

ne farinari, & comminui utrunque lapidum videlicet substantiam, & argenti, comminutis enim partibus, & diuisis facilius vnum separatur ab altero, & substantia lapidum tū non exurit argentum. Sed, & hoc nō est silendum quod aliquādo in Theuonia inuentum est multum tenax, et siccum fere deputarum, & hoc duobus modis his temporibus nostris accidit, vno quidem modo inuentum fuit, vt columna stans sub terra, & exsiccatum, & tenax valdè & flexibile, alio modo inuentum est extensum per terram sicut corde, & fuit eiusdem quantitatis, sicut illud quod inuentum fuit per modum columnæ.

Causa autem figura non fuit nisi diuersitas loci, q̄ erat vt vas in quo profocatus vapor in argēti materiā conuertebatur. Causa aut viscositatis et cremabilitatis ipsius erat qd̄ licet

superfluum humidum in magna parte euaporasset, tamen adhuc aliquid adherebat extrinsecus substantiae argenti, sicut humidum flegmaticum extrinsecus adheret membris, & mollicando soluit ea, quod cum purgatur per ignem, redit substantia argenti purissima. Sulphur autem exurit argentum, quando spargitur super argentum liquefactum, & denigratio argenti ostendit quod hauritur per sulphur sicut diximus superius: sulphur enim propter affinitatem naturae metalla adurit, & non magnam adustionem infert rebus alijs, sicut lignis, & lapidibus, etiam si spargatur inflammatum super ea. Hec igitur dicta sunt à nobis de natura argenti.

De natura & commistione
æris. Capit. 5.

Rubra

Rubea autem metalla in coloris admistione diuersa sunt à dictis, sicut satis ostendimus, cum de coloribus metallorum, ageretur. Habet autem ferrum secundum se specialem determinationem extra alia elementa. Dicamus igitur eris compositionem supponentes quae iam dudum probata sunt omne metallum ex sulphure componi, & argento uiuo. Ponamus igitur argētum uiuum esse bonum non feculentum siue lutulentum, non tamen ab humore extraneo omnino purgatum, & substantiā sulphuris esse feculentam, & adurentem, & in parte accensam, & sic argento uiuo per substantiam, & qualitates commisceri, nunc enim absq̄ dubio conuertit ipsum in ruborem, & non poterit eidem propter utriusq̄ non plenam subtiliationem bene misceri, & tunc efficiet aes quod non est omnino bonae mistionis propter quod

350 DE REBUS METAL.
multa fax inde resoluitur, & multū
euaporat in igne in quo cum sulphur
in parte incensum est, ideo quedam
partes argenti vini amplius quam
alie purificantur, et cōsumitur eis su-
perfluum humidum, & in illis parti-
bus videbitur habere venas auri. In
alijs autem ubi minus digestum est,
erit scabrosum, & ignobile, & terre-
stre propter adustionem, & hanc di-
uersitatē in cupro quod inuenitur in
Theutonia partibus in loco qui Gosla-
ria vocatur, expresse inuenimus, &
ideo etiam hoc cuprum melius omni-
bus alijs estimatur tanquam venas
auri habens immistas, & non est im-
probabile quod sulphur illius aris sit mi-
stum cum arsenico rubeo in aliqua
quantitate, & ideo fit magis adurēt
sulphur illius metalli quam alterius.
Nunc igitur scimus materiam aris,
quoniam est metallum ex argento vi-
uo plus quam oportet aliquantulum
ha-

habens per commistionem adurentis sulphuris ad formam ruboris deductum, & qua autem natura sulphur sit adurens in precedentibus satis determinatur est. Arsenicum autem calcinatum fit quidem nigrum ex rubeo, sed postea & sublimatum in alutel, quod est vas opertum cum collo alto, ut sepius diximus, reuertitur album ad instar niuis, & si sepius iterentur talis calcinatio, & sublimatio, tunc efficitur multum album, & acutissimum, & ex acumine ericoniunctum liquando penetrat in ipsum, & conuertit in candorem. si tamen diu stet in igne as exspirabit arsenicum, & tunc redit pristinus color cupri sicut de facili probatur in alchimis. Hi autem qui in cupro multum operantur in nostris partibus Parisys videlicet, & Colonie, & in alijs locis in quibus fui, & vidi experiri, conuertunt
in pruna

cuprum aurichalcum per puluerem lapidis, qui calaminaris vocatur, & cum euaporat lapis adhuc remanet splendor obscurus declinans aliquantulum ad auri speciem. Ut autem albius efficiatur, & ita citrinitati auri magis sit simile immiscet aliquantulum de stanno, propter quod etiam aurichalcum multum de ductibilitate cupri amittit. Et illi qui decipere volunt, & splendorem similem auro inducere ligant lapidem, ita quod diutius remanet in aere in igne non euaporans cito ab aere. Ligatur autem per oleum vitri: tolluntur enim fragmenta vitri, & conuertuntur in puluerem, & spargitur in testam super as postquam immissa est calaminaris, et tunc vitrum proiectum enatat super as & non finit euaporare lapide & lapidis virtutem, sed reflectit vaporem lapidis in as, & sic diu, & fortiter purgatur as, et aduruntur in eo

materiae feculenta. Tandem tamē euaporat etiam oleum vitri, & tunc euaporat virtus lapidis, sed aurichalcum efficitur multo splendidius quā esset sine illo. Qui autem adhuc amplius assimilare auro intendit, has purgationes per optesim, & vitri oleum saepius iterat, & loco Stanni ponit argentum & immiscet aurichalco. Et hoc efficitur ita rutilans, & citrinū quod multi credunt ipsum esse aurū cum in veritate adhuc sit in specie aeris. Hermes autem dicit quod si eris liquefacto tuthia puluerizata siue sit tuthia alba siue rubea quod ipsum in colorem auri conuertit. Quid autem sit tuthia in sequenti libro ubi de medijs agetur, diccetur sed quod hi sufficit est q̄ tuthia adustione consumitur terrestreitas, & purgatur ab aere superfluum, humidum ipsius, & ideo tunc erit pulchrius, tamen et virtus tuthia euaporat per ignem si diu steterit

steterit in igne, & ideo nisi aliud medicamen fuerit, euaporabit tubat, & tunc erit pristinus color cupri. Dicit etiam Hermes, cum quo concordant experta, qd si as sale aspersum super acetum vel urinum pueri masculi virginis locetur penetrabit virtus urinae siue aceti substantiam aris & conuertet ipsum in virorē. Si autem iterum per se solum as locetur super racemus expressos, solo vapore vini cōuertetur in optimum colorem viridem, perlucens. Si autem huic colori auripigmentum siue arsenicum approximatur, et praecipue adustum cōdemnando destruit virorē, & inducit colorem fuscum terrestrem ad apacitatem declinantē. Huius causa autem ex dictis facile manifestatur, est enim sal aperituum, & ideo aperit cupri substantiam praecipue si in tenues laminas deductum sit, & tunc vapor acutus a-

ceti vel urina incendit ipsum, quod
tamen est sulphure nimis accenso,
propter quod humidum terrestre ad
iunctum leue quod est ignitum in ip-
so virorem accipit sicut cholera cali-
dissima, et pessima qua est sicut eru-
go eris ut dicunt medici. Quoniam
autem primo vapor non est adeo acu-
tus sicut vapor vini coniuncti, tunc
non ita intensam inducit rubedinem,
& ideo manet auri color perlucidus.
Aripigmentum autem est excellenter
adurens, & ideo cum hoc approxi-
mat substantie colorata comburetur
modicum humidum quod est in ipso,
& tunc manet quod est terrestre opa-
cum, per omnem eundem quo etiam
cholera adusta relinquit cinerem me-
lancholicum accidentalem calidissi-
me melancholia, secundum experta
medicina. Tanta igitur de eris natu-
ra, & effectibus dicta sunt.

De

De natura & admiftione au-
ri. Capit. 6.

Subiiciendum autem eſt his de
 natura auri, quod ſolum ſecun-
 dum Hermetem eſt, in quo nul-
 la apparet agritudo, neutra enim
 pars materie ipſius eſt imperfecta,
 & intemperata. Cum enim ſicut, &
 cetera componatur ex ſulphure, &
 argento viuo eſt, ſuum ſulphur luci-
 diſſimum, & mundiſſimum, & per
 loturas fortiſſimas deductum ad pu-
 ritatem quod nullam omnino habet
 vntuoſitatē cremabilem, nec aque-
 am humiditatem flegmaticam eua-
 porabilem, & forte in locis cōcauis
 quorum ſolida ſuperficies eſt ſapius
 ſublimatum & digeſtum temporatio
 calore digerēte digeſtione que pepā-
 ſis vocatur, & terrea ſubſtantia qua
 eſt incorporata ſulphuri mundo, &
 ſubtiliſſima vaporabiliter ſuſpenſa
 per

per totam substantiam humidi radicalis ipsius sulphuris. Propter quod relinquitur quod calor illius sulphuris sit complexionalis à temperamēto in nullo recedens, & hoc est sicut virtus masculina in cōpositione auri. Similiter autem suum argentum vivum habet duas substantias ad extrema mūdificata. Tertium enim quod est in ipso calore est subtilitatū non modo materialiter diuisum, sed vaporaliter subtilissimū terræ forte sepius sublimatum in terræ concantibus p̄ viuificū caloris & solis stellarum. Similiter autem & aqueum subtilitatem per eundem modum iterata sepius subtilitationis, & cum vitrum sic insit subtiliatur subtiliter. Constat quod simul mista per calorem & dispositionem loci præfocantis & reflectētis voparem in seipsum fortissimo nexu misionis colligata sunt. Sulphur autem in compositionē

auri

auri non venit tantum per qualitatem
 sed per substantiam, & cum sit subtilis
 substantia penetrabit ubique per
 argentum viuum, & coagulando co-
 lorat ipsum, & cum sit utrunque sub-
 limatione ad formam superiorum
 elementorum deductum, quae in na-
 tura diafanitatis cum perpetuo con-
 ueniunt, corpore habebit utrunque plu-
 rimum peruietatis, et cum spissentur
 plurimae partes materiae simul consta-
 bunt, hoc enim est de proprietate sub-
 tilis substantiae, quod constans per co-
 gulationem plurimas partes habebit
 in minimo loco. Diafanitas igitur con-
 tracta faciet colorem citrinum, &
 subtilitas facit consolidationem ma-
 ximam, & constantia multarum par-
 tium simul in paruo loco, et situ facit
 pondus, sicut probatur ex his quae in caelo
 & mundo rationabiliter demonstra-
 ta sunt. Relinquitur autem ex con-
 solidatione, & temperamento simul
 quod

quod aurum sit parum vaporatiuum
vel nihil, & ideo quasi non est odori-
ferum. Odor autem licet non sit es-
sentialiter fumalis euaporatio tamē
frequenter fortis odor est cum fuma-
li euaporatione, propter quod etiam
relinquitur ulterius quod aurum sit
in corruptibilius omni metallo, et ma-
gis sustinens ignem propter fortissi-
mam sui commistionem in mistura.
Fumalis enim euaporatio quandam
indicat corporum corruptionem que
est minus in argento et magis in aere.
Ex his habetur causa quare adu-
runt, argentum que non adurunt au-
rum sicut sulphur, & arsenicum, &
quedam alia. Causa enim huiusmo-
di est mistura, eò quod omne terre-
stre ipsius est in humido se defenden-
te ab ustione, & omne humidum ip-
sius est in terrestri se retinente, ne e-
uolet per euaporationem. quam
cōne-

359 DE REBUS METAL.
connexionem. Plini. fedus vocat, &
Empe. collam Germanorum. Lx
temperentia autē auri habetur, qua-
re est calidum & humidum confe-
rens tremori cordis & melancholia
quæ facit tristem, et præcipue illi quæ
facit hominem solum apud se loqui,
confert autem contra has passiones
sive speciebus eiusdem virtutis con-
fricatum, sive etiam sumtum con-
tritum. Ex soliditate autem est quod
nō tingit corpora quæ tangit nisi dif-
ficulter, & ideo fertur in annulis, &
ceteris ornamentis. Argētum autem
tingit parum, & cetera metalla tin-
gunt multum quod contingit ideo, quia
humor unctuosus in toto est, ab eis se-
paratus cui commissum est terrestris
adustum in eis, & hoc contingit sicut
fuligo corporis unctuosi. Multa
autem puritas materie facit quod
rarissime inuenitur alij corpori im-
mixtum, sed semp̄ quasi purum quod
cum

cum alij permiscetur non potest reti-
 nere tantā puritatem, et ideo de gene-
 rat in es, e contra rarissime inuenitur
 nisi lapidibus incorporatum. Ex hoc
 iterum est, quod inuenitur, ut grana
 arenularum frequenter, quia tantā
 puritatem oportet esse paucam, &
 ab illa materia eleuatam, & quasi
 expulsam, ideo diuersam, tamen iā
 inuentum est granum. c. marcharū
 simul. Ex his iterum constat quare
 hoc duo metalla scilicet aurum, &
 argentum, & assumpta sunt in materi-
 am nunquam à sapientibus an-
 tiquis, habent enim hoc speciale iuu-
 mentum ad hominis complexionem
 iuuandam, & consolandam, & sunt
 durabiliora, & nobiliora ceteris. Pu-
 rificantiā autem aurum sunt acuta,
 & valdè sicca sicut sales, et precipue
 sales marini, & fuligo corporum vn-
 etuosorum sed siccorum, & later tri-
 tus. Cum autem purificari debet au-
 rum

361 DE REBUS METAL-
rum fit testcum vas ad modum, cuc-
curbite vel scutelle factum, & super
illud vas fit simile ille, & conglutina-
tur in loco contractuum, & tenaci-
luto quod sapientie lutum vocant al-
chimici. In superiori autem sunt fo-
ramina multa per que exeat vapor,
& fumus, & postea attenuatur au-
rum in laminas breues, & tenues, &
ordinantur in vase, ita quod quilibet
ordo laminarum subrus, & supra ha-
beat puluerem fuliginis, & salis, &
lateris farinati commistorum, & de-
coquitur in igne forti donec purissi-
mum est, & cōsumuntur in eo substā-
tie ignobiles, lutum autem sapientia
de quo sunt teste fit ex testa contri-
ta & iterum commista, & decocta,
hoc enim vas in igne positum commi-
nuitur igne sensibili consumptione.
Tamen alio modo in alchimicis præ-
paratur lutum sapientie, sed illud hic
sufficiat quo aurifices viuunt. Sic

Sic igitur purificatur aurum, & non exuritur in eo nisi substātia ignobilis ppter quod elegāter dicit Hermes in alchymicis suis. Sulphur ipsam quādam subtili affinitate sulphuris ad quam vicinantur omnia metalla, omnia eorum perurit corpora, et incinerat, aurū vero nō, pori namq; eius arētī sunt, & indissolubiles. Aurū tamē quod tēporibus nostris abundantius inuenitur venit de Boemia regno, & nup in meswale in Theutonia partibus in loco qui vocatur Curbeth, inuenitur in monte quodam aurū de quo minus cū purificatur consumitur q̄ de aliquo alio, et tamē minoris precij q̄ aliud estimatur, cui⁹ pfecto causa nulla, est nisi q̄a nouū est valor eius ab emptorib⁹ adhuc nō p̄batur. Non autē ignorādū est q̄ aurū quasi citrinum, & crocēū inuenitur, q̄ tamen per decoctionē rubescit ppter materialis principij quod album magis

Q 2 quam

quam formalis quod est rubeum con-
 sumtionem, propter quod alchimici
 volentes aurum facere, student ad
 elixir rubeum quod medicinam vo-
 cant, & studiū eorum est quod quat-
 tuor in se habeat, colorationem videli-
 cet, & penetrationem, & immortalita-
 tatem in igne, & consolidacionem, &
 hoc vocat rubeum solis. Elixir autē
 ad argentum student habere colora-
 tionem albedinis, quod sit penetrati-
 uū, & nō enaporet ab igne, & habeat
 subtilitatem, & hoc vocant album
 lune, propter quod dicit Hermes, qui
 est radix super quam omnes philoso-
 phi sui substētiati sunt, quod rubeum
 solis medicina est, album vero lune.
 Candor vero et rubor croceū aperiū
 aurum, genus autem decoctionis quod
 ruborem modicum per coctionem
 assumat necesse est. Ex predictis om-
 nibus elucescit aliquantulum secundum
 quam rationem plurimi alchimista-

rum afferant de omni corpore elemē-
tato posse extrahi tria corpora, oleū
videlicet vitrum, & aurum. Patet
ex sepius habitis pingue quoddā esse
in omni elemunto quod circumfundi-
tur partibus, quod quia viscosum est
evanescente humido aqueo distillat
ac in casso corpore, & assato, eo quod
per optesim pellitur ad interiora ubi
diutius defenditur ab igne. In omni
enim corpore est humidum radicale
permistum terreo subtili, ita quod v-
trunque tenet alterum, & hoc for-
tissime assatum sublimando se in por-
ris corporis interioribus quorum ori-
ficia exteriora clausa sunt per combu-
stionem quasi per duo se dividit, ma-
gis enim grossum, & aqueum natat
in corporibus partibus, & per fortissi-
mum ignem effunditur vitri effusio-
ne, & congelatur frigido in vitrum,
magis autem purum sublimatum p-
pter caliditatem fit croceum, & ef-

Q 3 fundi-

365 DE REBUS METAL.
funditur effusione auri quod conge-
latur frigido, hoc tamen precipue est
in capillis humanis verum, quia in il-
lis est, magna virtus mineralis pra-
cipue illis qui de capite abscinduntur,
quare autem hoc sit non est pra-
sentis, sed in scientia de animalibus
est declarandum. Signum autem hu-
ius est, quoniam tempore meo inuen-
tum est, et visum caput hominis quod
inter dentes futuri superioris crani
partes multas auri pulueris habuit
immistas, fere enim ubicunque au-
rum inuenitur, ut diximus, quasi pul-
uis, & quasi grana inueniuntur, cuius
caussa est subtilitas, & expulsio
materie, & sublimatio, & huius iudicium
est, quod inueniuntur quasi
quedam guttule congelatae. In poris
enim vasorum naturalium praefocatus
vapor cum in se reduplicatur sa-
pius ad humorem conuertitur quo
iocunditatem guttarum assumus, &
si ali-

¶ aliquando sunt concava oblonga, et quasi ex paruis composita hoc fit ideo quod in collo vasis naturalis vapor nec simul conuersus est nec simul congelatus, sed pars post partem, & ideo secunda addita est prima, & aliquando illis duabus tertia, sicut etiam fit in generatione grandinis. Hæc vniuersaliter à nobis de auri natura pbylice dicta sunt.

De commistione ferri.

Capit. 7.

Tandem autem de ferro sermo habendus est, hoc enim ignobilius est ceteris liquabilibus? metallis neque limabile sicut cera, sed potius liquabile mollificabile. Est autem compositio eius ex argento vniuersali terresti pōderoso, et luculeto &

Q. immuni-

immundo valde, & ex sulphure im-
 mundo terrestri, cuius virtus conuer-
 tit ipsum argentum viuum ferri spe-
 ciem, & ideo est scabrosum valde, et
 rubiginem de facili contrahit prop-
 ter sulphuris adustionē, & fuliginat
 ea qua tangit, & forte terrestris sub-
 stantia eius sulphuris est atramento
 sa, & propter hoc limatura eius con-
 fert nigredinem atramento, & eti-
 am non purgatur ab humore vinctuo-
 so, & ideo facilis est adustionis. Hu-
 ius autem signum est quod cum pin-
 guedo aliqua supponitur ei sicut ce-
 pum, & pix aperit ipsum, ita quod
 flannum superinfusum eidem substā-
 tia eius ingreditur post cuius ingres-
 sum ita frangibile efficitur quod po-
 stea fabricari non potest. Adustio au-
 tem terrestris substantie ipsius proba-
 tur per multam scoriam que ab ipso
 separatur, & maximè per hoc quod
 frequenter, ut grana quedam nigra
 in

in terra inuenitur. Secundum hoc igitur patet quare non liquatur ut alia, sed molificatur tantum, huius enim causa est terrestitas ipsius, et ideo eleganter dicit Hermes tarde liquationis causam in ferro efficit nimia terrestitas partium eius, prohibens fluxum eius: sed tamen in magno igne precipue sabulo, & sulphure aspersum distillatur, & depuratur. Propter duritiam etiam eius fit quod ex ipso sunt instrumenta sicut mallei, & incudes unde cetera producuntur metalla, siccitas autem eius facit ad fortitudinem acutorum angulorum in ipso, propter quod fit incisium, & perforatum, eorum que incidi debent, & perforari. Dicit etiam Hermes de ipso quod argentum vitrum multum dealbans ipsum fere ad similitudinem argenti ingreditur in substantiam ipsius cum sulphuris, et tartari, hoc est, lapide vini decoctione.

Q 5 Sul-

Sulphur enim propter vim adurentem quae est in eo, et immaturitatem, argentum viuum vocatur ab Hermete peruigil; & insidiator omnium metallorum. Argentum tamen viuum non per manet in ipso diu in igne, sed fugit ab ipso sicut ex ceteris metallis quibus de facili commiscetur propter naturalem, quam cum eis habet conformitatem, nisi per ingenium figatur, & retineatur, & propter bitiusmodi fugacem humiditatem quam habet, vocat ipsum Hermes seruum fugituum. Cum igitur secundum dicta siccum sit, & adustum habet operationem quod confert spleni, & stomacho debilitatis ex mollificatione & ideo precipitur talibus ut bibant, vinum, & aquam, in quibus extinctum sit ferrum candens. Chalybs autem non est alia species metalli, quam ferrum, sed subtilior, & a quosior pars ferri ex ferro per distillationem, ex

tracta, & ideo durior est, & compactior propter vim ignis, & propter partium subtilitatem, quæ duriores efficiuntur quando vruntur. Est autem albus, propter maiorem à ter restreitate, separationem, & cum nimis induratur tunc scinditur, & percussus comminuitur propter nimiam sui desiccationem. Est autem diuersitas aquæ in desiccando plus, & minus, & ideo fabri querunt specialiter aquam in qua extinguant ferrum ex quibus faciunt gladios. Cum enim eadem, & in aquam mittatur induratur eò quòd chalybè frigiditatem, aquæ fugiens ad interiora ferri comburit in ipso materiale humidum, & huiusmodi consumptione magis induratur. Tantum igitur dictum sit de ferro & de ceteris metallis in speciali, & in communi.

371 DE REBUS METAL.
IN LIBRUM QVIN-
TVM DE MEDIIS MINERA-
libus & de omnibus quae conueni-
unt medijs.

PRAEFATIO.

Superest in hoc quinto mineraliū
inuestigare naturas eorum qua
media inter naturas lapidum,
& metallorum esse videntur, licet e-
nim Auicen. in quarto diuidat corpo-
ra mineralia in lapides liquabilia
sulphura, & sales. Tamen videtur
nobis sulphur plus esse mineralium
per se quam argentum viuum, cedit
enim materiae partem, & vnum in
alterum. Loquentes igitur de me-
dijs dicamus primo in cōmuni de me-
diorum naturis, & postea sub com-
pendio tangemus aliqua eorum in
speciali, & in hoc cōplebimus nostrā
in isto libro intentionem. Omne igi-
tū

tur quod in aliquo participat passionem metalli, dicimus esse medium, est enim proprietas lapidis non liquefieri, & proprietas metalli quam habet ex materia est liquefieri calido sicco, & ideo lapides sunt in genere humidorum, & aqua. Media igitur sunt quae secundum aliquid sunt terra, & secundum aliquid aqua, et quaedam quidem horum quae sunt interiora terra illa constant calido, & sicco, quaedam autem vicini ora aqua, & ab illis distillat aqua per calidum siccum sicut est gemma. Adhuc autem & media sunt quaecunque liquefcunt calido sicco, sed postea ad frigus, & etiam ad ignem incipiunt constare elixata, sicut enim liqueferent nisi essent secundum aliquid aquea, neque constarent per elixationem nisi secundum aliquid essent terrea, sicut colligitur ex doctrina methео. Amplius autem media sunt quaecunque ex am-

Q 7

borum

173 DE REBUS METAL.
borum substārijs componuntur licet
non liquecant ad siccum calidum,
sic enim media sunt omnes scoriae q̄
à mineris cum lapidosis partibus re-
soluuntur, & sic media est omnis mar-
chastita, quae quidem non liquefit in
igne sicut lapis, sed tamen ipse color,
et pondus naturam in ea indicat esse
metallicam. Amplius autem qua-
cunque comminutiva sunt in substā-
tia, & sunt aquae earum multum con-
solidivae, & restrictivae quandam me-
diorum habent materiam sicut est
alsimen omne. Omne etiam atramē-
torum genus medium esse videtur,
eò quòd aliquid lapidosum in substā-
rijs eorum invenitur. Causa autem
istorum mediorum est permistio va-
porabiliter facta materiae lapidis, &
metallorum vel materiae liquabilium,
permiscetur enim cū multa sulphure
& humor habens aliquid de natura
argenti vini, & ex taliter permistia
humo-

humoribus, & vaporibus, & ceteris
materijs conuenit quedam media in-
ter utraque produci à natura. Sapi-
ens enim, & diligens natura qua om-
ni materia complet aptitudinem ab
extremo ad extremum non trāsit, ut
dicit Aristot. nisi compleat omne me-
dium: fecit ergo multa media inter
lapides non liquabiles & metal-
la liquabilia, ut in omnibus exhibeat
conuenientia, & desiderium boni quod
habet unumquodque, quod est per
omnem modum materia possibilem
ut cumpleatur. Mediorum autem
natura summe notanda ad trans-
lationem metallorum, quia in eis
consistit plurima scientia eorum quod u-
num in aliud conuertere nituntur,
media enim sunt quasi materia, &
sicut superius ostēdimus, quod illi quod in con-
uenienter intēdit metallum ad metal-
lum conuertere, oportet quod primo de-
ducat ipsum ad naturam primam,
hoc est generi metallico proximā Tunc

Tunc aptitudinem suam iuuat à virtutibus disponentium facile naturā, & accipit veram speciem metalli quæ intenditur, physica etiam rationes quæ in physico auditu determinatae sunt, ostendunt quod non est motus de extremo ad extremum nisi per medium. Est autem omnium metallorum proprium quod videntur in completa esse in specie, & ideo in quodlibet conuertibilia, medium enim proprie dictum habet in formam naturam quam formatam distinctam extrema retinent sicut in scientia de sensibilibus docebitur. In medio aliquo modo secundum formas confusas sunt extrema. Propter quod extrema per ingenium, & naturam de medijs reducuntur quando vnitur virtus extremi super alterum. Sic igitur dictum sit de medijs in communi non oportet enim plura dicere, quia cognitio medijs est per sua extrema.

De